

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De gevaarlijke leemten van het wetsontwerp betreffende de uitoefening van het beroep van advocaat⁽¹⁾

Verslag uitgebracht door Mr. Marcel DUBRU, advocaat bij het Hof van Beroep te Luik, op de algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten, gehouden te Gent op 27 Maart 1954

INLEIDING.

U kunt het als een paradoxie beschouwen, doch ik zal niet overgaan tot het kritisch onderzoek van elk der zeven en zestig artikelen die voorkomen in het wetsontwerp betreffende de uitoefening van het beroep van advocaat, dat thans onderworpen is aan de commissie van Justitie van de Kamer der Volksvertegenwoordigers⁽²⁾.

Niet omdat ik dergelijk onderzoek onnuttig en zonder belang zou achten.

Voorzeker zou ten eerste onze aandacht verdienen het hoofdstuk V (artikelen 48 tot 53), dat zich bezighoudt met de tuchtraden in beroep — waarvan de instelling sedert vele tientallen jaren door de Balie gewenst wordt — en namelijk het artikel 49, dat zonder enige rechtvaardiging stelt : «... de eerste voorzitter van het Hof van Beroep is van rechtswege de voorzitter van de tuchtraad in beroep. De Procureur-Generaal bekleedt de zetel van het Openbaar ministerie.»

Dergelijke beschikking is een weinig elegante en onnuttige afwijking van het beginsel dat de tucht de taak dient te zijn van de Balie zelf, terwijl zij tevens op ongezonde en kwetsende wijze de autonomie, de onafhankelijkheid en het noodzakelijk prestige van de Balie aantast.

Om deze principiële redenen kan zij onze goedkeuring niet wegdragen.

De artikelen 19 en 20 geven aanleiding tot dezelfde kritiek. Voor zekere gevallen, namelijk diegene waarin een advocaat in zijn pleidooien of in zijn geschriften het zou wagen de beginselen van de monarchie, de grondwet, de wetten van het Belgische volk, of de gevestigde overheid aan te vallen (artikel 19) en dit waarbij tekortkomingen aan de tucht zouden gebeuren ter zitting (artikel 20), blijven deze artikelen aan de rechtbanken de bijzondere bevoegdheid in tucht-aangelegenheden toekennen, die enkel ingesteld werd door de Napoleontische vooringenomenheid tegen de Balie⁽³⁾.

Het incident, dat zich voordeed vóór het Assisenhof te Aix-en-Provence in 1935, bij hetwelk een advocaat uit Parijs, die de drie Croaten, beschuldigd van de moord op koning Alexander van Joegoslavië, was komen verdedigen, ter zitting door het Hof van de tabel der Orde werd geschrapt, onderlijnt de gewichtigheid van deze beschikking⁽⁴⁾ en het geval, dat voorgekomen is vóór de Rechtbank te Brussel in 1913 en dat gekend is onder de naam «Zaak Diercxens», legt de klemtoon op zijn onvruchtbaar en prikkelend karakter⁽⁵⁾.

Het zou ook de moeite waard zijn eens grondig de opvatting na te gaan betreffende de verdediging van de onvermogens : een last die uitsluitend wordt voorbehouden aan leden der Balie (artikel 31), een opvatting welke ingaat tegen een stroming die het tegenwoordige recht beheerst en die zich steeds sterker doet gelden, namelijk deze van de teruggang en de vervorming van de kosteloze titel, zoals deze beschreven zijn geworden door Josserand, met al het gezag eigen aan zijn naam⁽⁶⁾ (7).

En zoveel andere artikelen zouden menigvuldige opmerkingen verdienen.

Doch het komt mij voor dat al de aangelegenheden, die in het ontwerp worden uitgewerkt, van heel wat minder belang zijn dan de leemten die er in voorkomen.

Er zijn stilten die welsprekend zijn, doch ook leemten die schuldig dienen genoemd te worden. Deze van het ontwerp houd ik in elk geval voor gevaarlijk.

En wanneer U mij dit neologisme zoudt toelaten, zou ik ze willen kwalificeren als institutionele leemten; ik zou aldus willen onderlijnen dat zij de instelling zelve van de Balie in het gedrang brengen en namelijk de opvatting die er tot grondslag aan dient en het is juist daarom dat ze zo erg zijn en dat ze misschien fataal zouden kunnen worden.

Want, het is nutteloos het te verdoezelen, wanneer het organisch statuut van de Balie noodzakelijkerwijze

problemen meebrengt, is het vandaag de instelling zelve die in het gedrang komt. En dit is vanzelfsprekend van oneindig meer gewicht en het gaat ver uit boven de vraagstukken, van heel wat minder belang, die gesteld worden door de aanpassing van het organisch statuut; in termen van procedure zou men hier kunnen gewagen van een prejudicieel geschil.

En dit prejudicieel geschil is een vraagstuk van allerhoogste gewicht. De opmerking die gemaakt werd in de Senaat op 14 Februari 1952 door de verslaggever van het budget van Justitie, naar aanleiding der vraagstukken van rechterlijke organisatie, geldt ook voor ons onderwerp. De heer Van Hemelrijk zegde: «De commissie heeft er zich toe beperkt het feit » vast te stellen en als volgt te besluiten: «Het is » vereist dat in onze tijd allerlei vraagstukken op » nieuw zouden herdacht worden. Deze betreffende de » rechterlijke inrichting en de rechtspleging hebben » zeker in het verleden het minst wijzigingen onder » gaan om ze in zekere mate aan te passen aan de » economische noodzakelijkheden. Het wordt nu tijd » ze te herdenken om ze op grondige wijze te vernieu » wen. In deze orde van gedachten brengt voorzeker » het voor-ontwerp van wet op de rechterlijke inrich » ting van 15 September 1951 zekere verbeteringen, » doch het neemt het probleem niet in zijn geheel in » ogenschouw.

» Het komt mij voor dat zulks volkomen juist is en » dat het niet zou volstaan deze enkele overpleisterin » gen aan te brengen aan onze rechterlijke inrichting » om haar in staat te stellen te beantwoorden aan de » economische noodzakelijkheden van deze tijd. Ik ben

» ervan overtuigd dat het vereist is het vraagstuk in » zijn geheel te herzien... » (8).

Het komt er inderdaad op aan dat men er zich zou op toeleggen in de eerste plaats en vóór alles de grondslag en het doel van de Balie in aanmerking te nemen, haar bestaansreden en haar natuur, dat men in één woord de instelling zelve dieper zou doordenken.

Om de vraag op juiste wijze te behandelen behoort het dat men zich een interpretatieregel zou herinneren die geldt evenzeer voor de wetgever als voor de uitlegger der wet en welke de heer Stafhouder Botson in 1939 aldus formuleerde: «Een traditie eerbiedigen bestaat er niet noodzakelijk in te handelen zoals onze voorgangers zouden gehandeld hebben in de tijd waarin zij leefden, maar wel te handelen zoals zij zouden handelen wanneer zij leefden in onze tijd» (9). Het komt er op aan de instelling niet enkel op zichzelf te beschouwen, doch tevens in functie van het sociaal geheel waarin zij geïntegreerd is.

Zo is dan ook het plan dit ik zal volgen uitgestippeld:

Een eerste gedeelte zal gewijd zijn aan wat ik zou willen noemen de filosofie van het decreet van 1810 dat heden ten dage ons beroep beheerst: dit zal het *wettelijk gegeven* zijn.

In een tweede gedeelte zal ik een onderzoek instellen naar de hedendaagse Balie in verband met dit begrip, dit zal het *feitelijk gegeven* zijn.

Ten slotte zal ik in een derde gedeelte de *besluiten trekken* en zal ik *voorstellen formuleren* «de *lege ferenda*».

I. HET WETTELIJK GEGEVEN. — HET DECREET VAN 1810. — DE WEDEROPRICHTING VAN EEN INSTELLING.

Ontstaan van de wederoprichting der Balie.

Wanneer men nauwkeurig de draagwijdte wil begripen van het decreet van 1810 is het niet zonder belang zich te herinneren hoe de tabel der Orde van Advocaten werd vernietigd in de nacht van 4 Augustus 1789 en hoe de Orde zelve werd afgeschaft door artikel 10 van het decreet van 2 en 12 September 1790. Toen begon het avontuur der «*défenseurs officieux*».

Dit zou echter niet lang duren.

Stafhouder Payen heeft geschreven: «Napoleon hield niet van de advocaten. En hij was misschien ook niet de man van de Gerechtigheid. Doch naar een woord van Goethe, dat juist geschreven werd in verband met hem, is het mogelijk dat men een onrechtvaardigheid zou verdragen, doch is het uitgesloten dat een wanorde zou kunnen verdragen worden» (10).

Hij gaf zich spoedig rekenschap van de noodzakelijkheid de Orde der Advocaten terug op te richten. En wanneer er nog zes jaar is moeten gewacht worden op het decreet, dat reeds aangekondigd werd vanaf 1804 door de artikelen 29 en 38 der wet van 22 Ventôse, jaar XII, was de reden daarvan te vinden in de vooringenomenheid van de keizer ten opzichte van de onafhankelijkheid van de advocaten, die er de aanleiding toe was dat hij, naar men zegt (11) tot acht ontwerpen heeft verworpen welke hij te liberaal oordeelde, vooraleer hij er in toestemde uiteindelijk het decreet van 14 December 1810 te ondertekenen.

Grondslag, natuur en karakter der Balie.

Het is nuttig de voorafgaandelijke beschouwingen van dit decreet te herlezen.

Deze beschouwingen, die uitgaan van een man die niet kan verdacht worden van enige genegenheid voor de advocaten, onderlijnen op voortreffelijke wijze en in een uiterst beknopte vorm, de sociale noodzakelijkheid van de Balie, haar natuur en haar karakter; zij laten toe zich rekenschap te geven van de draagwijdte van het decreet.

«Wanneer wij ons bezighielden met de organisatie van de rechterlijke orde en de middelen om aan onze Hoven de hoge waardering te verzekeren die hun verschuldigd is, hebben wij onze blik gericht op een beroep, waarvan de uitoefening een machtige invloed uitoefent op de rechtsbedeling; wij hebben diensgevolge, door de wet van 22 Ventôse, jaar XII, de heroprichting bevolen van de Tabel der Advocaten als een van de meest doeltreffende middelen voor de handhaving van de eerlijkheid, de kiesheid, de onbaatzuchtigheid, de zin tot verzoening, de liefde tot de waarheid en de rechtvaardigheid en van een verlichte vlijt ten bate van de zwakken en de verdrukten, die de essentiële grondslagen uitmaken van hun beroep. Wanneer wij heden ten dage opnieuw de regelen uitstippelen van deze heilzame tucht, waaromtrent de advocaten zich zo angstvallig toonden tijdens de gloriédagen der Balie, behoort het dat tevens aan de magistratuur het toezicht verzekerd worde die haar natuurlijk toekomt over een beroep dat zo innig met haar verwant is; wij hebben op deze wijze de vrijheid en de adel van het beroep van advocaat gewaarborgd, terwijl wij tevens de perken hebben aangelegd die het moesten afscheiden van de ongebondenheid en de weerspannigheid.»

De traditionele tucht van de Balie, volledig ge-

synthesiseerd in de deugden van eerlijkheid, kiesheid en onbaatzuchtigheid van de ene kant, en onafhankelijkheid, aan de andere kant, die er de beide essentiële polen van vormen en die heilzaam geacht wordt voor een goede rechtsbedeling, komt aldus voor als de «ultima ratio» van de wederopgerichte instelling en deze instelling wordt erkend als een onmisbare hulp voor het gerecht.

Wanneer organisch het beroep van advocaat een privaats beroep is, oefent in werkelijkheid de Balie, functioneel, een werkelijke publieke dienst uit, zoals de heer Stafhouder Thevenet het in herinnering bracht (12).

Gesteund op het algemeen belang, met het oog op een goede organisatie van het gerecht, bekleedt de instelling der Balie — men heeft het niet steeds met voldoende duidelijkheid onderscheiden — een karakter van openbare orde; al wat raakt aan het Gerecht, aan zijn administratie en zijn organisatie, bekleedt inderdaad een dusdanig karakter.

De taak der Balie.

Nu eenmaal de bestaansreden, de natuur en het karakter van de instelling werden in het licht gesteld, dienen wij de taak van de Balie te bepalen.

Het decreet bevat een dergelijke bepaling niet. Zulks dient ons geenszins te verwonderen; de wetten, en vooral deze van zijn tijd, bevatten dergelijke bepalingen slechts zelden. Wanneer ook de voorafgaandelijke beschouwingen niet veel duidelijker zijn, bevatten zij toch een nuttige aanduiding; zij wijzen er op dat het voorwerp van het decreet bestaat in de «wederoprichting» van een beroep dat afgeschaft was geworden. Het was dus overbodig dat het decreet het beroep zou bepalen en zijn taak zou omschrijven; iedereen kende deze taak en wist waar het over ging.

Misschien zou men heden ten dage niet meer hetzelfde kunnen zeggen.

Wij worden er aldus toe gebracht op te sporen welke de taak was van de Balie vooraleer zij door de Revolutie werd afgeschaft.

In zijn «Histoire abrégée de l'Ordre des Avocats», gepubliceerd in 1753 door Boucher d'Argis (13), komt een kort eerste hoofdstuk voor, getiteld «Algemeen idee van het beroep van advocaat», merkwaardig door zijn beknoptheid en zijn nauwkeurigheid.

Ik zal er mij toe beperken er de bepaling van de advocaat volgens Boucher d'Argis uit te lichten.

«Men kan dus de advocaat bepalen als een mens die het goede betracht, beslagen in de rechtskennis en in de kunst der welsprekendheid, die medewerkt aan de rechtsbedeling, hetzij door het verstrekken van raadgevingen aan degenen die op hem beroep doen, hetzij door in rechte hun belangen mondeling of schriftelijk te verdedigen, hetzij door zelf te beslissen over hun betwistingen wanneer hem deze worden onderworpen.»

Deze bepaling, en dit is haar grote verdienste, duidt zeer juist en nauwkeurig de taak van de advocaat aan.

Deze, zegt de auteur, «werkt mede aan de rechtsbedeling»,

— hetzij «door met zijn raadgevingen degenen te helpen die beroep op hem doen.»

Dit is de consultatie en haar natuurlijk gevolg de verzoening.

Boucher d'Argis commenteert zelf deze taak van de advocaat in de volgende bewoordingen: «Men mag van de advocaten zeggen dat zij de eersten zijn om de orakelen van het Gerecht uit te spreken, daar de betwistingen hun gewoonlijk worden onderworpen

vooraleer zij voor de gewone rechtbanken gebracht worden. Het is aan hun verlicht oordeel dat men de heiligste rechten onderwerpt om, naar gelang het gevoelen van de advocaat, aan deze rechten te verzaken of ze te handhaven.

Hun medeburgers, de bewoners van de meest afgelegen provinciën, de grootsten uit de verschillende orden van de staat, zelfs de vreemdelingen komen hen consulteren als de wijze uitleggers van de wet. Zij oefenen ten hunnent een soort magistratuur uit, gesteund op het vertrouwen en de waadering van hun cliënten, en men ziet meerdere malen de twee partijen, die in geschil zijn, samenkomen en hun raadslieden als scheidsrechters aanduiden om zich aan hun beslissing te onderwerpen»

— hetzij om hun belangen in rechte mondeling of schriftelijk te verdedigen.»

Dit is het pleidooi en de bijstand vóór de rechtsmachten. En de auteur weidt er over uit als volgt: «Het ministerie der advocaten is niet minder roemrijk wanneer zij het woord voeren in het heiligdom van het gerecht en er met ijver en standvastigheid de belangen verdedigen die hun zijn toevertrouwd, het weze nu de belangen van de prinses of de groten in de Staat, hetzij deze van de weduwe of de wees, hetzij de verdediging van de zwakken tegen een onrechtvaardige macht, die hen onderdrukt; zij hebben steeds het voorrecht te worden gekozen om de waarheid aan de dag te brengen, om de overtuiging van de magistraten voor te lichten, om het leven, de eer en de fortuin van hun cliënten te verdedigen en om de gerechtigheid en de onschuld te doen zegevieren. Geldt het sommige van die belangrijke zaken, vol feiten en titels, of vol vragen en middelen, waarvan het detail te lang zou zijn om mondeling te worden uiteengezet, dan verstrekken de advocaten door hun geschriften aan hun cliënten dezelfde hulp als door middel van het woord en zij verdedigen ze van verre alsof ze tegenwoordig waren.»

— «hetzij door zelf hun geschillen te beslechten wanneer de kennis hem hiervan wordt opgedragen.»

Dit is de *arbitrage*, die de auteur in de volgende gelukkige bewoordingen commenteert:

«De advocaten zijn ook in meerdere omstandigheden deelachtig aan de functies van de rechter, wanneer zij als scheidsrechters door hun cliënten worden gekozen...»

Consultatie en verzoening, pleidooi of bijstand voor de rechtsmachten, uiteindelijk arbitrage, dit zijn de drie taken door de uitoefening van dewelke de advocaten — om de woorden van Boucher d'Argis te hernoemen — medewerken op een vooraanstaande wijze aan de rechtsbedeling, die een van de eerste plichten is van de soeverein ten opzichte van zijn volkeren en die tevens het deel van de burgerlijke regering vormt dat het meest noodzakelijk is voor de goede orde en de publieke rust.»

De commentaren, die ik zoëven heb aangehaald, onderlijnen voortreffelijk de nauwe verwantschap die bestaat tussen de drie taken, die aan de advocaat zijn toebedeeld. Elk van deze taken draagt bij tot de rechtsbedeling en het komt er dan ook op aan dat ze niet van elkaar zouden gescheiden worden.

Men kan ze in één enkel woord samenvatten: de juridische bijstand onder al zijn vormen; dit is ten slotte de bepaling van de heer Stafhouder Reumont (14): «het beroep van de advocaat bestaat er in bijstand te verlenen aan de personen met het oog op de toepassing van het recht.»

Het is een synthetische en gelukkige formule, doch

op voorwaarde dat men er zich wel rekenschap van geve wat ze eigenlijk inhoudt en men er niets zou van uitzonderen.

Wanneer ik in zekere mate aangedrongen heb om de taken van de advocaat nauwkeurig te omschrijven, is dit omdat tussen de talrijke bepalingen die ervan gegeven zijn geworden in de loop van de 19^e en 20^e eeuwen, vele zich beperken tot het vermelden van het pleidooi en de bijstand voor de rechtsmachten, t.t.z. de klinische vorm van de juridische bijstand die verleend wordt door de advocaat, die echter — hoe spectaculair hij ook moge wezen — noch de enige, noch de meest belangrijke is; velen maken geen gewag van de consultatie, geen enkele, naar mijn weten, vermeldt uitdrukkelijk de arbitrage.

Exclusiviteit van de taak der Balie.

Nu de taak die de Balie te vervullen heeft eenmaal bepaald is, dient er nagegaan te worden of deze taak een uitsluitend voorrecht uitmaakt voor haar leden.

De vraag zal u misschien verrassen, waarde confraters. Wanneer u ziet dat deze taak door zovelen gedeeld wordt en dit op zulke onbehoorlijke wijze gebeurt. Maar dit zou eveneens de interpretator van het decreet kunnen verrassen.

Inderdaad, de bestaansreden van dit decreet — de goede rechtsbedeling te verzekeren — en meer nog zijn ultima ratio — de als onontbeerlijk erkende noodzakelijkheid der beroepsdeugden gewaarborgd door de traditionele beroepstucht — evenals zijn ontstaan en zijn historische groei die ik getracht heb in het licht te stellen, eisen logisch dat het aldus zou zijn.

Is het inderdaad denkbaar dat van de ene kant de noodzakelijkheid zou verkondigd worden van de onderwerping aan een bijzondere tucht voor de uitoefening van een bepaalde handeling, en van de andere kant te aanvaarden dat deze handeling zou gesteld worden door wie ook, die niet aan deze tucht onderworpen is of die weigert er zich aan te onderwerpen?

In 1911 heeft de Correctionele Rechtbank te Brussel het probleem moeten onderzoeken wat betreft het pleidooi.

Een burgerlijke partij had ter zitting verklaard dat zij een bepaald individu, publicist van beroep, had gekozen in hoedanigheid van verdediger en deze persoon vroeg aan de rechtbank machtiging om voor de belanghebbende te pleiten. Tot steun van zijn vraag deed hij gelden dat hij dokter in de rechten was sedert 1887 en dat hij een eed had afgelegd voor de eerste kamer van het Hof van Beroep te Brussel in 1895. Hij was niet ingeschreven op een lijst van stagiaires, noch op een tabel der Orde.

Het Openbaar Ministerie nam geschreven verzoeken, die ertoe strekten te horen zeggen dat deze persoon zonder enige hoedanigheid was om het woord te voeren en zonder enige titel om plaats te nemen aan de Balie; de betichte van zijn kant besloot tot de verwerping van de vraag (15).

Dit gaf de Correctionele Rechtbank de gelegenheid op 8 April 1911 (16) een uiterst gedocumenteerd en grondig doordacht vonnis uit te spreken — dat deze Rechtbank steeds tot eer zal strekken. Dit vonnis groeide uit tot een merkwaardige doctrinale studie over het recht tot pleiten, naar de opvatting van het decreet van 1810, misschien de meest zakelijke en definitieve studie die daarover ooit geschreven werd.

Het vonnis is zeer lang, de lezing ervan zou niet minder dan drie kwart uur in beslag nemen. Het weze voldoende U te zeggen dat dit vonnis als uitgangspunt van zijn onderzoek wijst op het stilzwijgen

der artikelen 190 en 210 van het Weteboek van Strafvordering, wat betreft de keus van een verdediger door de betichte voor de correctionele rechtbanken.

Het vonnis legt er zich op toe deze stilzwijgendheid te interpreteren, het vorst naar de toestand zoals deze bestond op het ogenblik waarop titel I van boek II van het Wetboek van Strafvordering werd uitgevaardigd, titel die in zijn hoofdstuk 2 de artikelen 190 en 210 bevat. Dit brengt ons dus tot het jaar 1808.

Na de afschaffing van de Orde der Advocaten tijdens de omwenteling in herinnering te hebben gebracht, alsook het principe van zijn herinrichting door de wet van 22 Ventôse Jaar XII, en vastgesteld te hebben dat de Balie, die opstond uit een lange beroering, in belangrijke mate in aantal was verminderd, besloot het vonnis, terwijl het tot staving van zijn mening de verklaringen aanhaalde, die gedaan waren geworden in de loop der voorbereidende werkzaamheden van artikel 190 van het Wetboek van Strafvordering, dat de wetgever genoopt was geworden met deze toestand rekening te houden en dat hij er aldus niet kon aan denken in de wet het beginsel neer te schrijven dat het voorrecht van het pleidooi voor de Correctionele Rechtbanken aan de advocaten zou worden voorbehouden; dat in tegenwoordigheid van het onvoldoende aantal advocaten bij deze rechtbanken de wetgever zich in de noodzakelijkheid had bevonden over dit punt het stilzwijgen te bewaren, terwijl hij aan een naaste toekomst de zorg overliet voor de officiële heropstanding van de Orde der Advocaten en haar herstel in haar eeuwenoude voorrechten.

Het vonnis ontleedt dan het decreet van 1810 « dat twee jaar nadien officieel de Orde der Advocaten kwam herstellen in haar traditionele privileges. »

« De tekst en vooral de geest van het decreet stemmen er in overeen dat aan de leden van de Balie het voorrecht wordt toegekend waaraan deze steeds zo angstvallig gehecht waren gebleven », zoals dit gezegd wordt in het vonnis, dat daarna besluit: « Aangezien het niet te betwisten valt dat de wetgever op definitieve wijze het voorrecht van het pleidooi heeft willen verzekeren; dat het inderdaad volstrekt strijdig zou geweest zijn met de adel en de waardigheid van de Orde haar leden te verplichten het recht te pleiten te moeten delen met een menigte van « défendeurs officieux » waarvan een lange ondervinding daarbij ten overvloede de onbevoegdheid en de onwaardigheid had aangetoond ».

Het vonnis stelt daarna in het licht, naar aanleiding van het decreet op het pleidooi voor de Keizerlijke Hoven en de Rechtbanken van eerste aanleg, uitgevaardigd op 17 Juli 1812, ongeveer twee jaar dus na het decreet van 1810, dat « het andermaal het ontoereikend aantal der leden van de Balie, vooral bij bepaalde rechtbanken van eerste aanleg moest vaststellen, dat het decreet op zijn beurt het recht om te pleiten, dat aan de advocaten toebehoorde, volledig erkende, terwijl het zekere voordelen toekende aan de avoués naar aanleiding van het gering aantal advocaten die alsdan bij deze rechtbanken hun practijk uitoefenden. »

En uit het onderzoek van een zeker aantal wettelijke bepalingen van na het decreet — die dan ook voor ons vandaag zonder belang zijn — leidt het vonnis af dat « in algemene regel onze wetgeving in haar tegenwoordige staat (1911) zich uitsluitend bezighoudt met de tussenkomst der leden van de Balie en aldus impliciet doch op stellige en formele wijze de tussenkomst van « défendeurs officieux » uitsluit. »

Daarna gaat het vonnis over tot de ontleding van artikel 295 van het Wetboek van Strafvordering, in

het licht van de voorbereidende werkzaamheden. Dit artikel laat de Voorzitter van het Hof van Assisen toe aan de beschuldigde de toestemming te verlenen als raadsman een van zijn familieleden of van zijn vrienden te kiezen en het vonnis besluit dat deze bepaling « een werkelijke uitzondering uitmaakt aan het algemeen stelsel dat door de wet wordt gehuldigd ».

In dit verband brengt het vonnis volkomen terecht in herinnering :

« Overwegende dat een elementair principe, dat de interpretatie van de wetten beheerst, eist dat de excepties op beperkte wijze zouden geïnterpreteerd worden en niet door analogie zouden worden uitgebreid;

» Overwegende dat daaruit dient afgeleid te worden dat het recht toegankelijk aan de Voorzitter van het Hof van Assisen door artikel 295 niet mag uitgebreid worden tot de Voorzitter van de Correctionele Rechtbank;

» Overwegende inderdaad dat het overbodig ware geweest de bedoelde uitzondering te stellen, wanneer de algemene regel niet in tegenstelling was met de uitoefening van de faculteit van de Voorzitter van het Hof van Assisen waarvan gewag; dat de uitzondering de regel bevestigt voor de niet uitgezonderde gevallen » (Brussel, 16 Juni 1832, Pas. 179).

En aldus weigerde het vonnis recht te doen op het verzoek dat door de « défenseur officieux » van de burgerlijke partij was aangeboden geworden, niet-tegenstaande deze persoon, laten wij het in herinnering brengen, dokter in de rechten was, de eed van advocaat had afgelegd, maar niet opgeschreven was op een lijst van stagiaires of op de Tabel der Orde. Het vonnis vond het nodig nog twee overwegingen in het midden te brengen die het van belang is voor te lezen :

« Overwegende dat de organisatie der Balie, waar alleen de voorwaarden van juridische bekwaamheid en achtenswaardigheid zijn opgelegd, haar statuten, haar innerlijke tucht, haar tradities en haar moraal voor al degenen die zich tot de advocaten wendden een noodzakelijke en voldoende waarborg zijn;

» Overwegende dat de wetgever volkomen terecht van oordeel is geweest dat zonder deze waarborg het niet mogelijk was op waardige wijze mede te werken aan de rechtsbedeling; dat hij aldus van de Balie een onontbeerlijke hulpkracht heeft gemaakt van het Gerecht. »

— Het vonnis der Correctionele Rechtbank te Brussel van 8 April 1911, waarvan ik U een korte samenvatting heb medegedeeld, laat toe de hiernavolgende regel af te leiden : ingevolge het decreet van 1810 is het pleidooi in principe en buiten de uitzonderingen voorzien door de wet, het uitsluitend voorrecht van de Balie.

En de geest van het decreet, het hoeft niet onderlijnd te worden, wil dat de uitzonderingen zeldzaam zouden zijn en op dringende wijze gerechtvaardigd, zoals deze die golden ten tijde van het decreet en die hun oorsprong vonden in de toevalligheden van het ogenblik, namelijk het al te gering aantal advocaten. Deze uitzonderingen dienen echter te verdwijnen met de oorzaak die ze heeft doen ontstaan.

Men hoeft ten slotte in aanmerking te nemen dat de regel een algemene draagwijdte heeft. Deze regel spruit voort uit het decreet en niet uit de wetboeken van burgerlijke rechtspleging of van strafvordering, waar uitsluitend de eventuele uitzonderingen kunnen gevonden worden. Hiervan dient afgeleid dat de regel van toepassing is voor alle rechtsmachten en in elke

aanleg in de meest algemene zin, niet alleen voor de gewone rechtbanken, doch ook voor de buitengewone rechtsmachten en instanties, zelfs in administratieve aangelegenheden of bij scheidsrechters.

Aldus is voor elke rechtsmacht en in welke aanleg ook, het pleidooi — t.t.z. de verdediging der belangen van derde personen door woord en geschrift (17) — in beginsel een uitsluitend voorrecht van de Balie, behalve alleen de uitzonderingen vastgesteld door de wetten.

De regel, die wij hebben geformuleerd voor het pleidooi, is voor dezelfde redenen ook geldig voor de andere taken van de Balie. De redenen daartoe zijn inderdaad dezelfde (18).

In algemene zin zal de regel dus als volgt kunnen worden uitgedrukt : « Ingevolge het decreet van 1810 is de juridische bijstand onder welke vorm ook in beginsel een uitsluitend voorrecht van de Balie, behalve uitzonderingen voorzien door de wet. »

Deze regel valt stellig af te leiden uit de geest van het decreet van 1810. Hij spruit ook uit de tekst ervan. Voorziet niet artikel 18 een onverenigbaarheid met elke soort van handel en sluit het niet uit het beroep van advocaat alle personen uit die het beroep van zaakwaarnemer hebben uitgeoefend ? (19).

Waarom deze onverenigbaarheid en deze uitsluiting?

De reden ervan is onmiddellijk duidelijk. De beoefening van de deugden van eerlijkheid, kiesheid, onbaatzuchtigheid en onafhankelijkheid — die door het decreet als onmisbaar erkend worden voor de uitoefening van het beroep van advocaat volgens de termen van zijn voorwoord — is vanzelfsprekend in geen enkel geval overeen te brengen met de geest van winstbejag die de drijfveer is van de handel.

En zulks heeft niets kwetsends noch onderends voor de handel, waarvan niemand de belangrijke en nuttige rol, die hij in de natie vervult, zal betwisten.

Maar de hoedanigheden vercrispt om mede te werken aan de rechtsbedeling zijn niet overeen te brengen met het nastreven van winstbejag, dat voorkomt in de handel, hoe rechtmatig het ook moge wezen. Zulks is afdoende (20).

De zaakwaarnemer maakt er juist een beroep van als het ware handel te drijven met de belangen van andere personen, waarmee hij zich bemoeit. Voorziet niet artikel 2 van het Wetboek van Koophandel dat de zaakwaarnemer een handelaar is ? Dit is de reden om dewelke het decreet hem bijzonder heeft aangewezen en de onverenigbaarheid, die hem treft, heeft gesteund op het vermoeden juris et de jure van zijn ongeschiktheid om mede te werken aan de rechtsbedeling, zoals Stafhouder Demay het onderlijnt in een verslag gewijd aan de zaakwaarnemerij, dat uitgebracht werd voor de Raad der Orde te Mons (21).

In dit verslag schrijft Stafhouder Demay namelijk :

« De wetgever heeft een beroepsnorm opgelegd, de enige die denkbaar is als waardig voorrecht van de hoge zending die dient vervuld te worden en dit statuut is de ontkenning van de gebruikelijke manier van handelen in de zaakwaarnemerij.

» De zaakwaarnemerij drijft handel met zijn medewerking, dan wanneer de wet en zelfs de natuurlijke welvoegelijkheid eisen dat deze medewerking onbaatzuchtig zou verleend worden en enkel zou worden « gehonoreerd ».

» Dit criterium laat ons toe de onoverbrugbare kloof vast te stellen welke de Balie scheidt van de zaakwaarnemerij. Het laat ons toe te begrijpen dat alle pogingen van waar ze ook komen om inbreuk te maken op de prerogatieven van de Balie of om deze

te verminderen, dienen veroordeeld te worden als zovele aanslagen tegen de sociale orde.

»Elke reactie tegen dusdanige pogingen is meer dan een daad van beroepsverweer; het is een daad van verdediging van onze rechtsbedeling in een van haar essentiële raderwerken: de Balie en tegelijkertijd een daad van sociale verdediging, welke de wet dient te sanctionneren in dezelfde mate als elke andere.»

Is niet de stelling dat het beroep van advocaat, dat hoofdzakelijk bestaat in het verstrekken van juridische hulp aan derden, onverenigbaar is met het beroep van zaakwaarnemer — waarvan het doel is tussen te komen in de zaken van anderen — de erkenning van het feit dat er in deze aangelegenheden een domein bestaat, dit van de juridische bijstand, dat

aan de zaakwaarnemers ontzegd is en uitsluitend aan de Balie is voorbehouden?

Wordt aldus ook niet onderlijnd dat de activiteit van de zaakwaarnemers in werkelijkheid onwettig en ongeoorloofd is (22)?

De tekst van artikel 18 van het decreet verstrekt aldus de interpretatie welke reeds sproot uit zijn geest.

Dat de juridische bijstand aan derden onder alle hogenaamde vormen een uitsluitende taak is van de Balie, dit blijkt, waarde Confraters, ten stelligste uit de ontleding van de opvattingen van het decreet van 1810, die ik het nodig geoordeeld heb in herinnering te brengen in de eerste gedeelte van mijn verslag.

II. DE FEITELIJKE GEGEVENS. — DE HEDENDAAGSE BALIE. — CRISIS VAN EEN INSTELLING.

Het is nu de bedoeling van het tweede gedeelte van mijn verslag na te gaan welk de toestand is van de Balie heden ten dage in verband met de afstand welke soms kan liggen tussen de wet en de feiten.

Dit onderzoek zal geen lange uitweidingen vergen. Ik zal achtereenvolgens de drie bevoegdheden van de Balie onderzoeken welke in het licht gesteld worden door Boucher d'Argis.

1. De consultatie en daarbij aansluitend: de verzoening.

Zonder de waarheid geweld aan te doen zou men kunnen zeggen dat vandaag iedereen consulteert en tracht te verzoenen, behalve de advocaten, en dat deze toestand alleen voor de controleur der belastingen onbekend blijft.

Het is voorzeker niet gemakkelijk met mathematische nauwkeurigheid na te gaan in welke mate deze bevoegdheid, die uitsluitend aan de Balie toebehoort volgens het decreet (zie Cassatie 1820, hoger aangehaald) door anderen gedeeld wordt. Het is nochtans niet onmogelijk zich rekenschap te geven van de grote omvang ervan.

Het voorontwerp van wet betreffende de uitoefening van het beroep van advocaat opgesteld door het Verbond der Belgische Advocaten in 1949 — en dat niets gemeens heeft met het ontwerp waarop tegenwoordig verslag betrekking heeft — voorzag in zijn artikel 5 het verbod, op te leggen «aan elkeen die noch advocaat is, noch ingeschreven op een Tabel of op een lijst van stagiaires, noch notaris, noch professor in een rechtsfaculteit consultaties van juridische aard te verstrekken». Het nam nochtans aan dat niet zou kunnen gestraft worden met de sancties, welke het voorstelde «degene die naar aanleiding van het beroep, dat hij uitoefent, raadgevingen van juridische aard zou verstrekken wanneer zij het noodzakelijk en onmiddellijk gevolg zijn van een handeling spruitende uit de techniek van zijn beroep» (23).

Dit voorontwerp verwekte een heftig verzet vanwege het tijdschrift «La Vie au Bureau», een tijdschrift van accountants, dat te dien tijde getrokken werd op 36.500 exemplaren (24). In zijn nummer van Januari 1950 wijdde het er een artikel aan, aldus getiteld: «Het beroep van accountant erg bedreigd». In dit artikel kan men lezen: «De corporatie der rekenplichtigen beleeft thans de ergste crisis die zij ooit gekend heeft. Overal vermenigvuldigen zich de aanvallen tegen het bestaan zelf van de titel en van de functie van expert-boekhouder. De vitale belangen van tienduizenden accountants staan op het spel» (25).

U hebt U niet vergist... «Van tientallen duizenden belanghebbenden...».

Elk commentaar is overbodig wanneer men nagaat dat de Balie, in ons land, ongeveer 3.500 leden telt en wanneer men nagaat dat de Balie een crisis doormaakt, welke de beroepsdeugden van zekere van haar leden als haar normale toestand wensen te beschouwen (26).

Het bedoeld artikel had op het oog niet alleen het voorontwerp van wet van het Verbond der Belgische Advocaten, doch ook het wetsontwerp betreffende de bedrijfsrevisoren. Deze omstandigheid is nochtans niet van aard iets te wijzigen aan de draagwijdte van een vaststelling. De lezing van dit artikel is voldoende om U te overtuigen van de geweldige omvang van de juridische consultatie bij de activiteit der accountants en namelijk van de zuiver juridische consultatie, hoofdzakelijk doch niet uitsluitend in fiscale aangelegenheden.

Hetzelfde tijdschrift gaat terug tot de aanval over in zijn nummer van Januari 1952 naar aanleiding van het gunstig advies, gegeven door de Raad van State aan het Ministerie van Justitie betreffende het wetsontwerp dat een bepaling inhield gelijkaardig aan het artikel 5 van het voorontwerp van het Verbond der Belgische Advaten (27).

Het tijdschrift spreekt zich te dier gelegenheid uit met een klaarheid en een openhartigheid vrij van alle dubbelzinnigheid:

«Het tweede alinea van artikel 4 van het ontwerp laat ten uitzonderlijken titel het recht toe raadplegingen te verstrekken of overeenkomsten op te stellen, namelijk aan de personen bij dewelke deze handelingen noodzakelijk voortspruiten uit de uitoefening van hun beroep.

» Zoals wij het reeds vroeger zegden is het idee van de opstellers van het ontwerp enkel af te wijken van het algemeen beginsel van het monopolie der consultatie ten voordele van de Balie in zekere eerder toevallige omstandigheden: de accountant zou geen zuiver fiscale consultaties meer mogen geven, t.z. consultaties die niet in onmiddellijk verband staan met de werkzaamheden die hoofdzakelijk van het domein zijn der rekenplichtige experts of van de rekenplichtigheid in het algemeen. Er zou dus enkel gebruik mogen gemaakt worden van het recht juridische en fiscale consultaties te geven aan cliënten die reeds beroep doen op de activiteit van de accountant voor diensten hoofdzakelijk van rekenplichtige aard. Dit ontwerp zou tegelijkertijd de activiteit veroordelen van de experts-boekhouders die gespecialiseerd zijn

in fiscale aangelegenheden, van fiscale raadgevers en van fiduciaire verenigingen, daar deze in het algemeen een bedrijvigheid uitoefenen die hoofdzakelijk ligt op het terrein der consultatie, dikwijls zonder enig rechtstreeks verband met rekenplichtige werkzaamheden» (28).

Ik heb het artitel textueel aangehaald. Het zijn de experten-boekhouders zelf die het zeggen: «de expert-boekhouder zou geen *zuiver* fiscale consultaties meer mogen geven». Zij erkennen daarbij dat de handelingen der experten-boekhouders in fiscale zaken, der fiscale raadgevers en der fiduciaire verenigingen in het algemeen een bedrijvigheid uitmaken die essentieel op het terrein ligt der consultatie, meestal zonder rechtstreeks verband met rekenplichtige werkzaamheden.

Zou men een meer nauwkeurig en een minder verdacht getuigenis kunnen dromen?

De bedrijvigheid die ontwikkeld wordt door de accountants en de experten-boekhouders op het gebied der juridische consultatie — zelfs der «zuivere» juridische consultaties, om hun eigen term te gebruiken — is stellig voldoende om ten overvloede aan te tonen dat deze consultatie praktisch niet meer als een bevoegdheid van de Balie kan beschouwd worden.

En het zijn niet alleen de experten-boekhouders, die dergelijke activiteit uitoefenen; U kent deze toestand evengoed als is, zoniet beter, en ik zal dan ook niet aandringen.

En nochtans, wanneer men terloops de tekst van het decreet van 1810 herleest, kan men enkel verbaasd staan, namelijk wat beterft de accountants, die ik meer bepaald heb aangehaald. Maakt het decreet inderdaad niet uitdrukkelijk gewag van de onverenigbaarheid tussen het beroep van advocaat en dat van accountant?

En bestaat er hier geen aanleiding in herinnering te brengen dat de consultatie door de practizijns van het recht altijd beschouwd is geworden als een kunst die even kies is als het pleidooi, misschien zelfs kies in nog grotere mate en wel dusdanig dat de titel van consulterend advocaat destijds was voorbehouden aan advocaten met een lange praktijk van het beroep.

Boucher d'Argis schrijft desaangaande in zijn «Histoire abrégée de l'Ordre des Avocats»: «De oude advocaten worden ook gekozen om raadgevers te zijn van de prins en andere groten uit het koninkrijk en van zekere vooraanstaande korpsen en gemeenschappen die een gewone raadgever hebben voor het beheer van hun zaken.

» Alhoewel het aan al de advocaten geoorloofd is raadgevingen te verstrekken aan degenen die er hun om vragen, geeft men toch in het gebruik de titel van consulterend advocaat enkel aan de oude advocaten, die ten minste 20 jaar praktijk hebben en die hun ouderdom en hun ondervinding daartoe moeten geschikt maken.

» Er bestaat immers geen belangrijker bevoegdheid, die meer bekwaamheid vereist... » (29).

Mag men verder de ironie zover drijven ten slotte te doen uitschijnen dat de ere-advocaten geen enkele daad mogen stellen die deel uitmaakt van het uitoefenen van het beroep van advocaat, er in begrepen de consultatie? (30).

2. Het pleidooi.

Men zou gemakkelijk geneigd zijn te geloven dat het pleidooi een voorrecht is van de Balie, dat in het algemeen nogal geëerbiedigd wordt.

Voorzeker is dit waar wanneer men enkel de regel-

matige rechtsmachten beschouwt, zelfs wanneer de uitzonderingen, die zeldzaam waren ten tijde van het decreet — en die alsdan begrijpelijk waren — zich buiten alle redelijkheid hebben uitgebreid. Voorzeker is dit waar, zelfs wanneer men rekening houdt met de uitbreidingen van bevoegdheid der uitzonderlijke rechtsmachten, die door de moderne wetten steeds in groteren getale zijn opgericht geworden en die dan ook de oorspronkelijke uitzonderingen in dezelfde mate hebben vermenigvuldigd. Ik denk namelijk aan de bevoegdheid der vrederechters, die heden ten dage op buitengewone wijze is aangegroeid (31).

Doch men zou zich een uiterst verkeerd gedacht vormen over dit vraagstuk, wanneer men het enkel beschouwde in verband met de gewone rechtsmachten vóór dewelke het principe: de Balie aan de advocaten, nog als regel geldt.

Men dient inderdaad rekening te houden met de buitengewone en administratieve rechtsmachten en instanties die ten tijde van het decreet praktisch onbekend waren en die heden ten dage zulke grote betekenis hebben. Ik denk b.v. aan de commissie voor oorlogsschade, aan het verhaal voor de Provinciale Directeur in fiscale aangelegenheden... (32).

Wanneer men eindelijk rekening houdt met de scheidsrechterlijke jurisdicties, waarop meer en meer beroep wordt gedaan en waar het niet enkel de advocaten zijn die pleiten, komt men tot het besluit dat in feite, zelfs voor het pleidooi, het beginsel omgekeerd werd en dat de uitzondering de regel is geworden.

3. Het scheidsgerecht.

Het beroep op private arbitrage vindt zijn oorsprong in de nacht der tijden. Uitzonderlijk ten dage van het decreet, heeft het scheidsgerecht in onze tijd een geweldige uitbreiding genomen.

Welnu, de advocaten pleiten niet dikwijls meer voor de scheidsrechterlijke colleges en in tegenstelling met hetgeen vroeger het geval was worden zij steeds minder en minder gekozen om de taak van scheidsrechter uit te oefenen. Het heeft er de schijn van dat men het gewichtige verband niet heeft bespeurd tussen de uitbreiding van de arbitrage en haar invloed op de instelling der Balie.

In een recent verslag voor het Verbond der Belgische Advocaten wees Stafhouder Gobbe er op in de volgende bewoordingen:

«In de grote exporthandel bevatten de contracten en de koopovereenkomsten altijd scheidsrechterlijke bedingen, die de beoordeling van de eventuele betwistingen en hun oplossing overlaten aan de arbitrage van de Internationale Kamer van Koophandel. Onze bescheiden rechtszalen kennen deze betwistingen niet meer.

» Wanneer het betwistingen betreft die ontstaan tussen industriële ondernemingen, die tot eenzelfde groep behoren of die gegroepeerd zijn in een beroeps-organisme, wordt de arbitrage opgelegd door de leiders van de financiële of industriële groep, ofwel spruit de arbitrage uit een scheidsrechtelijk beding dat de belanghebbenden niet verwaarloosd hebben in hun overeenkomst te voorzien.

» Deze betwistingen ontsnappen aan de bevoegdheid van onze Hoven en Rechtbanken » (34).

Een verslag voorgelegd aan de Raad der Orde te Mons in 1937 en dat te dien tijde in het Journal des Tribunaux vermeld werd, laat toe tegelijkertijd de zwaarwichtigheid en het belang van het vraagstuk na te gaan.

«De Raad der Orde van Advocaten der Balie te Mons heeft zich dienen bezig te houden met een belangrijk probleem, naar aanleiding van een brief door een van haar leden gezonden aan de Stafhouder en door dewelke de volgende vraag werd gesteld: «Mag een advocaat deel uitmaken van een handelskamer?»

Het onderzoek dat de Raad der Orde aangaande dit vraagstuk heeft ingesteld heeft uitgewezen dat er namelijk bij de handelskamer te La Louvière zeer ernstige misbruiken bestonden, waaraan bij hoogdringendheid een einde diende gesteld te worden.

Mr Sinzot, die gelast was geworden verslag uit te brengen, heeft namelijk vastgesteld dat een der artikelen van de statuten van de Handels- en Nijverheidskamer te La Louvière bepaalde dat tussen de bevoegdheden van de Syndicale Kamers of van de er mede gelijkgestelde beroepsverenigingen aangesloten bij de Handelskamer, deze voorkomt te vonnissen als goede mannen alle betwistingen die hun rechtstreeks door de partijen worden onderworpen, of deze al dan niet deel uitmaken van de Handelskamer. Mr Sinzot onderlijnt dat het hier een werkelijk private rechtsmacht betreft die ongeveer verplichtend zou zijn voor alle betwistingen in dit gewest (het Centre), door toedoen van een algemeen scheidsrechterlijk beding dat opgelegd wordt aan al de leden van de Kamer en aan hun contractanten.

Na zijn uiteenzetting te hebben uitgewerkt is de verslaggever van oordeel dat twee vragen dienen gesteld te worden: 1) mag een advocaat deel uitmaken van een Handelskamer? 2) is het een advocaat toegelaten als scheidsrechter te zetelen in de private juridicties die in de schoot der Handelskamers zijn gevormd of voor deze juridicties te pleiten?

Wat de eerste vraag betreft is hij van mening dat het vraagstuk des te moeilijker kan opgelost worden omdat het raakt aan vele verworven rechten; er is een algemene oplossing voor deze aangelegenheid vereist, alhoewel de Kamer van Koophandel en Nijverheid in haar Syndicale Kamers werkelijk juridicties heeft opgericht, waarvan mag gezegd worden dat ze strijdig zijn met de publieke orde en dat ze onverenigbaar zijn met het decreet van 1810 en met de waardigheid van de Balie.

Zij zijn strijdig met de publieke orde, namelijk omdat de Grondwet in haar artikel 84 voorziet dat geen enkel gerecht en geen enkele rechtsmacht mogen opgericht worden tenzij ingevolge een wet.

De geldigheid aanvaarden van de verzoeningsraad der Kamer van Koophandel en Nijverheid zou er op neerkomen aan wie ook het recht te erkennen op de openbare plaats een rechtbank op te richten en door invloeden en omwegen zich een cliënteel te vormen die tegelijkertijd de rechter en de advocaat zou betalen... (35).

Deze twee verslagen stellen de geweldige uitbreiding en de diepe vervorming van de arbitrage in het licht.

Op deze evolutie is ook gewezen door het Studiecentrum voor de hervorming van de Staat.

«Niettegenstaande de geringe gunst welke de wetgever van 1806 aan de instelling van de arbitrage betuigde, heeft deze instelling veel partijgangers behouden. Deze procedure heeft niet opgehouden in gebruik te zijn gedurende gans de 19^e eeuw.

Sedert het begin van de 20^e eeuw en namelijk sedert de oorlog (36) heeft de praktijk van de arbitrage een geweldige uitbreiding genomen, die gerechtvaardigd was door de wens van de pleiters de traagheid en de hoge kosten van de gewone rechtsbedeling te vermijden. De arbitrage heeft zich vooral ontwikkeld in koophandelsaangelegenheden niet alleen op nationaal doch ook op internationaal gebied.

De arbitrage heeft zich eveneens vervormd. Zij heeft een strekking om haar tijdelijk karakter, hoofdzakelijk gesteund op het vertrouwen van de partijen in de scheidsrechters die ze aarduiden, te verliezen om een professioneel en corporatief karakter aan te nemen, spruitende uit de oprichting van nationale en internationale scheidsrechterlijke kamers» (37).

Waar ze haar uitzonderlijk, hoofdzakelijk tijdelijk, toevallig en geïndividualiseerd karakter heeft verloren, heeft de arbitrage heden ten dage meer en meer een regelmatig bestendig en synthetisch karakter aangenomen; men mag zeggen dat zij van inorganisch, zoals zij vroeger was, organisch geworden is en door deze evolutie is gegroeid tot de instelling van een werkelijk private en officieuze gerechtelijke organisatie, die parallel loopt met deze van de Hoven en Rechtbanken ingesteld door de wet.

Welke ook het voorbehoud weze tot hetwelk deze toestand aanleiding geeft, zoals de heer Sinzot het onderlijnt (38), het is een feit dat men dient vast te stellen.

En het is niet voldoende de evolutie van de arbitrage te karakteriseren, men zou vooral moeten aanklagen wat ik zou willen noemen het stellig a-juridisch karakter van de hedendaagse arbitrage (39). Is het inderdaad niet algemeen bekend dat de Balie steeds minder en minder bij vele arbitrale colleges haar voorrechten kan doen gelden, zowel wat betreft het pleidooi als wat betreft de verzoening en het optreden als scheidsrechters?

Het verband tussen deze evolutie van de arbitrage en de toestand van de Balie zal voorzeker duidelijk zijn aan iedereen die de werkelijkheid niet betwist.

De maat hiervan komt overeen met de geweldige uitbreiding van de arbitrage (40) en met de steeds minder belangrijke rol welke de Balie er in speelt.

Besluit betreffende de toestand van de hedendaagse Balie.

Het onderzoek van de toestand der hedendaagse Balie in verband met de opvattingen van het decreet van 1810 laat toe een conclusie te trekken. Zou het overdreven zijn te zeggen dat vandaag de scheiding tussen de wet en de feiten voltrokken is en dat de bevoegdheden, die door het decreet uitsluitend aan de Balie werden toegekend, haar vandaag praktisch niet meer toebehoren? Zou het overdreven zijn te zeggen dat het decreet van 1810 vandaag van zijn inhoud ontledigd is geworden en alle praktische draagwijdte heeft verloren?

De Balie kent aldus een crisis welke bij ontleding een crisis blijkt te zijn van de instelling zelve en waarvan de materiële crisis, welke de Balie thans doormaakt, slechts het fataal en onvermijdelijk gevolg is. De materiële crisis is het symptoom van de institutionele crisis; zij is er niet de oorzaak van.

Dit besluit stelt natuurlijk een zeer gewichtig probleem. Men moet zo realistisch zijn te erkennen dat de bijzondere tucht van de Balie en bijgevolg de instelling van de Balie zelf in het gedrang wordt gebracht.

Hoe zou het vraagstuk van de tucht der Balie niet gesteld worden wanneer iedereen, die er niet aan onderworpen is of die weigert zich er aan te onderwerpen, de gerechtelijke bevoegdheden mag uitoefenen voor dewelke juist de Balie in het leven is geroepen? Hoe zou een dergelijk vraagstuk niet gesteld worden wanneer de juridische bijstand, die de sociale functie uitmaakt van de Balie en waarin haar bevoegdheden kunnen samengevat worden, in brede mate opgehouden heeft door de Balie te worden verstrekt?

(Slot in het volgend nummer).

(1) Parlementaire bescheiden, Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1950-1951, nr 244, zitting van 6-2-1951.

(2) Het onderlijnd woord bevindt zich in italieke druk in de tekst.

(3) Zie Parlementaire Bescheiden, Kamer van Volksvert., zitting 1950-1951, nr 244, zitting van 6-2-1951. Bijvoegsel. Verslag van de Heer Eerste Voorzitter van het Hof van Verbreking Soenens, Voorzitter van de Commissie van rechterlijke organisatie, commentaar der artikelen 19 en 20; adde. — Verslag van Nel-Fuss betreffende de toepassing op de advocaten van artikel 103 van het decreet van 1808 voorgebracht voor de Conférence du Jeune Barreau te Brussel, J.T. 1913, kol. 361; — Verslag van Mr Leger betreffende de Verplichte kracht van het decreet van 1808 voorgebracht voor de Conférence du Jeune Barreau te Brussel, J.T. 1913, kol. 377; — Beslissing genomen door de Raad der Orde van Advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel op 7-4-1913, J.T. 1913, kol. 721; — André M. Hennebicq. Rond het proces te Aix-en-Provence, J.T. 1935, kol. 753.

(4) Zie J.T. 1935, kol. 753.

(5) Zie J.T. 1913, kol. 177, 219, adde J.T. 1935, kol. 753.

(6) Zie Louis Josserand. Evolution et actualités. Parijs Sirey 1936. Hoofdstuk VII. Le déclin du titre gratuit et sa transformation, p. 135 tot 158.

(7) Wij vestigden er de aandacht op dat een wetsvoorstel er toe strekkende aan de staats, met medewerking van de staat, een bescheiden vergoeding toe te kennen voor het vervullen van deze taak, onlangs werd neergelegd.

(8) Parlementaire Bescheiden. Senaat 1951-1952, p. 473; zie aangehaald verslag van de Commissie van Justitie; Parlementaire bescheiden, Senaat, zitting 1951-1952, nr 85. (Zitting van 24-1-1952).

(9) Henri Boisson. Le Barreau au point de vue de l'organisation professionnelle. verslag uitgebracht op de algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten, gehouden te Luik op 24-6-1939. — J.T. 1939, kol. 389.

(10) Paven — Le Barreau — Parijs Grasset 1937, p. 49.

(11) Zie Appelon — Traité de la Profession d'Avocat. Parijs Dalloz 1923, p. 46.

(12) Thevenet. Les conditions de la Profession d'Avocat dans le monde contemporain. J.T. 1950, p. 253.

(13) Deze studie is volledig vermeld in: «Lettres sur la Profession d'Avocat, par Camus, enrichie de pièces concernant l'exercice de cette profession» uitgegeven door Durin Aîné (Brussel — Libr. de Jurisprudence de Tarlier, 1883, 5e uitgave) p. 11 tot 74; zie eerste hoofdstuk, p. 11 tot 13.

(14) Reumont. Permanences et devoirs de la Profession d'Avocat. Et. Bruylant, Brussel 1947, aangehaald door Van Reepingen, J.T. p. 37.

(15) Decreet van 14-12-1810, art. 9.

(16) J.T. 1911, kol. 459.

(17) Het pleidooi in brede zin dient verstaan te worden als juridische bijstand in betwiste aangelegenheden. Zie desaangaande de uiteenzettingen van Boucher d'Argis hierboven aangehaald.

(18) Zie supra.

(19) De Turftraden hebben steeds met grote zorg gewaakt over de eerbied die verschuldigd is door de advocaten ten opzichte van deze onverenigbaarheid, doch zonderling genoeg men schijnt niet te hebben vastgesteld dat deze tekst aan de zaakwaarnemers verbiedt zich te bemoeien met de bevoegdheden van de Balie en «de leze data» toelaat een einde te stellen aan de onwettige activiteit der zaakwaarnemers, zie infra.

(20) Het begrip van winstbejag is te zeer gekend opdat men er zou op aandringen. Laten wij enkel onderlijnen, ten

ende alle misverstand te vermijden, dat de onbaatzuchtigheid geenszins een juiste vergoeding voor de bewezen dienst uitsluit... Zie desaangaande Josserand. Evolutions et actualités. Parijs Sirey 1936, Hoofdstuk VII, le déclin du titre gratuit et sa transformation, p. 128 tot 158.

(21) Dit verslag bevat een voorontwerp van wet; J.T. 1938, kol. 521 en volgende.

(22) Zie namelijk Thiebaut. De zaakwaarneming en het monopool van het pleidooi voor de advocaten, verslag uitgebracht op de algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten gehouden te Luik op 24-6-1939. J.T. 1939, kol. 394 en 395. Wij menen wat ons betreft dat deze onwettigheid van publieke orde is, zie supra.

(23) Zie infra.

(24) Volgens copie van een deurwaardersvaststelling ingelast in het nummer van Januari 1950.

(25) La Vie au Bureau 1950 (Januari) p. 59.

(26) Dat men onze ironie verontschuldige. Het schijnt ons echter te eenvoudig, zoals men het al te dikwijls doet, (zie namelijk Chomé. La situation du Barreau belge en 1948. J.T. 1948, p. 210. «Seuls ceux qui, comme le d'sait La Bruyère, sont des hommes apostoliques, pourront encore affronter une lutte qui s'avère de plus en plus sévère») — de beoepsdeugd der onbaatzuchtigheid in herinnering te brengen wanneer men handelt over de hedendaagse materiële crisis. Daardoor ontvlucht men het werkelijk vraagstuk, zoals wij het heronder zullen zien; het is ook te zwaarwichtig want, zoals de Heer Stafhouder Botson schreef, «Les difficultés de la vie matérielle sont pour l'avenir de l'Ordre un danger permanent. L'avocat nécessaire est un danger public». Evolution du Barreau contemporain J.T. 1938, kol. 771.

(27) Zie infra.

(28) La Vie au Bureau 1952 (Januari) p. 15.

(29) Boucher d'Argis. Histoire abrégée de l'Ordre des Avocats dans «Lettres sur la Profession d'avocat par Camus, enrichie de pièces concernant l'exercice de cette profession» republiceerd door Dupin Aîné (Brussel, Libr. jur. de H. Tahier, 1823 (5e édition) p. 12.

(30) Beslissing nr 3 van de Conferentie der Stafhouders van België, gehouden op 31-1-1914 ten Gerechtshove te Brussel, ten einde te beraadslagen over de interpretatie en de toepassing der wet van 30 Augustus 1913 en het K.B. van 20 October 1913. La tradition de Liège, p. 99; adde art. 6 van het reglement op de e-advocaten van de Raad der Orde te Luik in datum van 26-3-1935. La tradition de Liège, p. 101.

(31) Men weet dat het hoofdzakelijk bij de uitzonderlijke rechtsmachten is (Vredegecht, rechtbank van koophandel...) dat de zaakwaarnemers zich trachten in te dringen.

(32) Zie supra, noot 17.

(33) Zie infra De Arbitrage.

(34) Gohbe. L'industrie et le Barreau. — Mededeling gedaan op de algemene vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten te Nijsel op 14-2-1953, toegevoegd als bijvoegsel aan de omzendbrief van het Verbond der Belgische Advocaten van 18 Maart 1953.

(35) J.T. 1937, kol. 523. De Balie en de Handelskamers.

(36) Oorlog 1914-1918.

(37) Stude-entrum voor de hervorming van de Staat. Ravenstein Brussel 1938. Réforme de la procédure, t. 2, p. 266.

(38) Zie supra.

(39) Zie infra.

(40) Zie infra, bijvoegsel: voorontwerp van wijziging, de hervormingen die wij voorstellen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 19 October 1953.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Giroul.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Vrijheid van meningsuiting. — Rechtsgeldigheid van de bepaling in een gemeenteverordening, die de uitleiding van circulaires op de openbare weg afhankelijk stelt van het voorafgaand verlof van het College van Burgemeester en Schepenen. — Niet in strijd met artikel 14 Grondwet.

Al waarborgt artikel 14 van de Grondwet de vrije uiting van mening op elk gebied en verleent het dienvolgens niet aan de overheid de bevoegdheid om de uitoefening van deze vrijheid afhankelijk te stellen van een voorafgaande controle van de mening, die zal gewit worden, kent het geen onbeperkte vrijheid toe om, zelfs met het oog op een

dergelijke uiting, gebruik te maken van de openbare weg.

Zowel uit het tweede lid van artikel 19 Grondwet als uit de besprekingen in het Nationaal Congres volgt integendeel dat de grondwetgever het gebruik van de openbare weg heeft willen onderwerpen aan de naleving van de Politiewetten en van de krachtens deze laatste uitgevaardigde verordeningen.

Krachtens artikel 50 van het Decreet van 14-December 1789, artikel 3 van titel XI van het Decreet van 16-24 Augustus 170 en artikel 46 van het Decreet van 19-22 Juli 1791 is de gemeenteoverheid onder het toezicht van de hoge bestuurlijke overheden belast met het nemen van de vereiste maatregelen voor een druidelijke politie, nl. de zindelijkheid, de gezondheid, de veiligheid, de rust en de gemakkelijheid van het verkeer op pleinen en openbare wegen.

De verdeling van drukwerken op de openbare weg kan op bepaalde plaatsen en tijdstippen hinderlijk zijn voor het verkeer, stoend voor de rust en schade-lijk voor de zindelijkheid der straten.

Door die uitdeling aan een voorafgaand verlof te onderwerpen, enkel om die ongewenste toestanden te voorkomen, schendt de gemeenteoverheid artikel 14 der Grondwet, noch enige andere wetsbepaling.

De enkele omstandigheid dat de overheidspersonen, die bevoegd zijn tot verlening van het verlof, zouden kunnen handelen «naar willekeur of in particulier belang», d.w.z. om een ander doel te bereiken dan datgene waartoe die bevoegdheid hun is gegeven, volstaat niet om het toekennen van deze bevoegdheid onwettelijk te verklaren.

Procureur des Konings te Namen t/ Poncelet.

Gelet op het bestreden vonnis, de 24e April 1953 gewezen door de Correctionele Rechtbank te Namen, in hoger beroep uitspraak doende;

Over het enig middel door aanlegger afgeleid uit schending van artikel 18 van de Grondwet, 50 van het Decreet van 14 December 1789, 3 van titel II van het Decreet van 16-24 Augustus 1790, van het Decreet van 19-22 Juli 1791, van artikel 78 van de Gemeentewet en van ambtswege getrokken uit schending, bovendien, van artikel 21 van het algemeen politiereglement van de stad Namen dd. 26 November 1948 en van artikel 14 van de Grondwet, doordat het bestreden vonnis artikel 21 van de algemene politieverordening van de stad Namen onwettelijk verklaart, om reden dat de vrijheid om zijn mening te uiten aan geen preventieve maatregelen mag onderworpen worden, en dat voormeld artikel 21, door een voorafgaand verlof op te leggen, deze vrijheid afschaft, door de uitoefening ervan over te laten aan de willekeur of aan de particuliere belangen van de houders van het bestuurlijk gezag;

Overwegende dat verweerder vervolgd werd ter zake van, te Namen, op de openbare weg zonder verlof van het college van burgemeester en schepenen, circulaires uitgedeeld te hebben; dat deze inbreuk in artikel 21 van de algemene politieverordening van de stad Namen dd. 26 November 1946 omschreven is, hetwelk bepaalt dat: «het uitdelen van circulaires op de openbare weg aan voorafgaand verlof van het college van burgemeester en schepenen is onderworpen»;

Overwegende dat het bestreden vonnis beslist dat voormeld artikel 21 een onwettelijke verordeningbepaling is en, dienvolgens, verweerder vrijspreekt; dat het deze beslissing hierop steunt dat gezegd artikel 21 artikel 14 van de Grondwet schendt, volgens hetwelk de uiting van meningen aan geen preventieve maatregel mag onderworpen worden, en hierop dat het het recht afschaft om zijn mening te uiten «door de uitoefening ervan over te laten aan de willekeur of aan de particuliere belangen van de houders van het bestuurlijk gezag»;

Overwegende, enerzijds, dat, al waarborgt artikel 14 van de Grondwet aan de Belgen de vrije uiting van hun mening op elk gebied, en verleent het dienvolgens, aan de overheid geen bevoegdheid om de uitoefening van deze vrijheid afhankelijk te stellen van een voorafgaande controle van de mening die zal gruit worden, het aan de Belgen geen onbepaalde vrijheid toekent om, zelfs met het doel van dergelijke uiting, van de openbare weg gebruik te maken;

Dat, integendeel, zowel uit alinea 2 van artikel 19 als uit de werkzaamheden van het Nationaal Congres blijkt dat de redacteurs van de Grondwet het gebruik

van de openbare weg hebben willen onderwerpen aan de naleving van de politiewetten en van de krachtens deze uitgevaardigde verordeningen;

Dat luidens artikelen 50 van het Decreet van 14 December 1789, 3 van titel XI van het Decreet van 16-24 Augustus 1790 en 46 van het Decreet van 19-22 Juli 1791, de gemeenteoverheid ermede belast is, onder het toezicht van de hoge bestuurlijke overheden, de nodige maatregelen te treffen ten einde de inwoners een deugdelijke politie te doen genieten, namelijk de reinheid, de gezondheid, de veiligheid, de rust en de gemakkelijkheid van het verkeer in de straten, op de kaaien, pleinen en openbare wegen;

Overwegende dat uitdeling van drukwerken op de openbare weg, op bepaalde plaatsen en op bepaalde tijdstippen van aard kan zijn om het verkeer te hinderen, de rust van het publiek te storen, en de reinheid van de straten te schaden, ja zelfs belemmering te veroorzaken;

Dat de gemeenteoverheid door deze aan een voorafgaand verlof te onderwerpen, enkel ten einde de hiervoren uiteengezette gevolgen te vermijden, artikel 14 van de Grondwet noch enige andere wetsbepaling schendt;

Overwegende, anderzijds, dat niets, noch in de aanhef van de verordening noch in de tekst van artikel 21 tot de mening grond geeft dat de bij deze bepaling voorgeschreven politiemaatregel de controle van de uit te delen drukwerken tot voorwerp zou hebben; dat, integendeel, uit de tekst blijkt dat de noodzakelijkheid van een voorafgaand verlof enkel tot voorwerp heeft te vermijden «dat het verkeer van het publiek zou belemmerd worden» of «dat de openbare weg zou verontreinigd worden»;

Overwegende, eindelijk, dat de enige omstandigheid dat de gezagdragers waarvan het verlof afhangt zouden kunnen handelen «volgens hun willekeur of particuliere belangen», d.w.z. om een ander doel te bereiken dan dit waartoe hun bevoegdheid verleend is geweest, niet volstaat om het toekennen van deze bevoegdheid onwettelijk te doen verklaren;

Dat uit geen enkele vaststelling van het vonnis blijkt dat tegenover verweerder dergelijke afwending van macht gepleegd zou geweest zijn;

Overwegende dienvolgens, dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Correctionele Rechtbank te Dinant in hoger beroep uitspraak doende.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 19 October 1953.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadshcer-Verslaggever : M. Giroul.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Krankzinnige. — Voorziening in verbreking tegen een arrest, waarbij een verzoek om vrijlating uit een krankzinnigengesticht, ingediend krachtens artikel 17 krankzinnigenwet, is verworpen. — De voorziening in verbreking moet worden ingesteld volgens de in burgerlijke zaken voorgeschreven regelen.

Een verzoek om vrijlating uit een krankzinnigengesticht, ingediend krachtens art. 17 van de wet van 18 Juni 1850, gewijzigd bij de wet van 28 December 1873, maakt een burgerlijk proces aanhangig, hetgeen insluit dat de voorziening om ontvankelijk te zijn volgens de in burgerlijke zaken voorgeschreven regelen dient te worden ingesteld.

Nu bij geen bepaling ter zake enige afwijking wordt toegestaan, is aanleggers voorziening, ingediend bij een aan de voorzitter van het Hof van Verbreking gerichte brief, niet ontvankelijk.

Van Brussel André.

Overwegende dat bij het bestreden arrest, d.d. 29 Juli 1953 gewezen door het Hof van beroep te Brussel, raadkamer van de vacante kamer, werd verworpen een verzoek om vrijlating uit een inrichting voor krankzinnigen, door aanlegger ingediend uit kracht van artikel 17 van de wet van 18 Juni 1850, gewijzigd bij de wet van 28 December 1873;

Overwegende dat zodanig verzoek een burgerlijk proces aanhangig maakt, hetgeen impliceert dat de voorziening, om ontvankelijk te zijn, volgens de in burgerlijke zaken gestelde regelen dient te worden ingesteld;

Overwegende dat, nu bij geen bepaling ter zake enige afwijking van dit principe wordt toegestaan, aanleggers voorziening, ingediend bij aan de voorzitter van het Hof van Verbreking gerichte brief, niet ontvankelijk is;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 14 December 1954.

Voorzitter : M. Scheyvaerts.

Raadsheren : M.M. De Foy en Dellois.

Advocaat-Generaal : M. Strijckmans.

Advocaten : Mrs Hendrickx en De Baeck.

Gezag van gewijsde van vreemde strafvonnis. — Verkeer met Belgische legervoertuigen in het bezette Duitsland door de Duitse wegenverkeersregeling beheerst. — Door de bestuurder van een zware militaire vrachtwagen in acht te nemen voorzichtigheid.

Het gezag van gewijsde van beslissingen van vreemde rechters mag in België slechts ingeroepen worden ten opzichte van beslissingen, in burgerlijke zaken of in handelszaken gewezen, indien tussen België en het land, waar de beslissing gewezen is een op

grondslag van wederkerigheid gesloten verdrag bestaat. (art. 10 wet B.W. van 25 Maart 1876).

Wat betreft de vreemde strafvonnis, hebben deze in België geen gezag van gewijsde; zij kunnen slechts in aanmerking komen als bescheiden, die de rechter mag nagaan om daaruit het bewijs te putten van de vast te stellen feiten.

Geen enkele van de bevoegde Belgische overheid afkomstige bepaling schrijft voor, dat de leden van het bezettende leger in Duitsland aan andere regelen zouden onderworpen zijn dan aan de in het bezette gebied geldende, door de plaatselijke overheid gestelde verkeersregelen.

De bestuurder van een zwaar en groot motorvoertuig (vrachtwagen) moet zeer voorzichtig zijn, wanneer hij zijn richting wil wijzigen om een secundaire weg in te rijden en mag zodanige manoeuvre eerst uitvoeren na zich te hebben vergewist zulks zonder gevaar te kunnen doen.

Belgische Staat (Ministerie van Landsverdediging)
t/ Ide, We Van Daele.

Gezien in behoorlijke uitgifte het vonnis waartegen beroep, gewezen op 31 October 1952 door de rechtbank van eerste Aanleg te Brussel;

Gezien de akte van beroep betekend op 29 November 1952;

Overwegende dat dit beroep binnen de wettelijke termijn ingesteld werd en regelmatig is naar de vorm;

Overwegende dat op 25 October 1950 om 13.50 uur een aanrijding plaats greep te Soest (in bezet Duitsland) tussen de militaire autovrachtwagen bestuurd door de Duitser Bodden in dienst van de Belgische Staat en de Belgische militaire motorrijder Van Daele Jan, die ingevolge twee dagen later overleed;

Dat het ongeval gebeurd is tijdens de dienst en door het feit van de dienst;

Overwegende dat de twee weggebruikers de hoofd- baan Ringstrasse in tegenovergestelde richting bereden; de vrachtwagen komende uit de richting van Paderborn en de motorrijder uit Werl;

Dat bij het kruispunt Ringstrasse-Dreiringsterweg, terwijl Bodden de Dreiringsterweg naar links wilde indraaien, de motorrijder naar rechts uitwijkende tegen de voorste schokbreker van de vrachtwagen kwam botsen, met zijn motorfiets naar de kant werd geslingerd en zware verwondingen opliep;

Overwegende dat de eerste rechter de verantwoordelijkheid van het ongeval ten laste van de Belgische Staat gesteld heeft mits toepassing te doen van het Belgisch Reglement op het verkeer;

Overwegende dat appellant zich beroept op een vonnis gewezen op 10 April 1951 door de Duitse rechtbank te Arnsberg dat de geleider Bodden vrijgesproken heeft; dat hij beweerde dat deze beslissing kracht van gewijsde heeft, hetgeen maakt dat thans niet meer zou kunnen beslist worden dat Bodden verantwoordelijk is voor het ongeval;

Overwegende dat het gezag van gewijsde van de beslissingen uitgaande van een vreemde rechter slechts ingeroepen mag worden ten opzichte van beslissingen gewezen in burgerlijke of commerciële zaken indien tussen België en het land waar de beslissing gewezen werd, een overeenkomst bestaat (art. 10 der wet van 25 Maart 1876);

Dat wat aangaat de beslissingen gewezen in strafzaken de vreemde vonnis het gezag van gewijsde niet hebben; dat zij slechts gelden als bescheiden die de rechter mag nagaan ten einde er in de bewijzen te vinden van de feiten die zij vaststellen (Advies van

Adv. Gen. De Rijckere voorafgaande het Arrest van het Hof van Gent, 19 Maart 1924, B.J., 1925, bl. 207);

Dat geïntimeerde zelfs aanvoert, doch zonder ervan het minste bewijs te leveren, dat in Duitsland, volgens het Duitse recht, een vonnis van het strafgerecht geen gezag van gewijsde heeft tegenover een geschil dat hangend wordt gemaakt voor de burgerlijke rechtbanken;

Overwegende dat de Belgische wetgever het beginsel van de territorialiteit van de strafwet heeft gehuldigd: dat hij aangenomen heeft dat, bij uitzondering, de Belgische strafwet toegepast mocht worden op zekere klassen van misdrijven gepleegd buiten het grondgebied van het Rijk (Strafwetboek art. 4);

Overwegende dat geïntimeerde geen enkele door de Belgische bevoegde overheid getroffen bepaling inroept krachtens welke, op de dag der feiten, de leden van het bezettende leger andere regels hadden moeten naleven dan deze in het bezet gebied door de plaatselijke overheid vastgesteld (Verbr. 6 Maart 1953; P. I, 523; Krijgshof 19.7.1950, R. W. kol. 916);

Overwegende dat het blijkt uit de beweegreden van het vonnis der rechtbank te Arnsberg dat het Duitse Reglement op het verkeer gelijkwaardige bepalingen omvat als deze voorzien door artikelen 31 en 57/2 van het Koninklijk Besluit van 1 Februari 1934; dat nochtans, wegens feitelijke omstandigheden de geleider Bodden niet diende gestraft te worden om de bedoelde voorschriften niet te hebben nageleefd;

Overwegende dat uit de voorgelegde stukken afgeleid mag worden enerzijds: dat alhoewel de motorrijder een straat bereed welke zich binnen een stadsgebied bevindt, waar een snelheidsbeperking van 40 km./u. voorzien is (§ 9 van het Duits reglement op het verkeer) hij met een snelheid reed van ongeveer 80 km/u.; dat hij zelf in het vooronderzoek bekerd heeft dat hij met een snelheid van 40 km/ph reed, hetzij ongeveer 64 km. per uur; dat alhoewel hij ook verklaard heeft te hebben geremd zovvel hij kon, de snelheidsmeter van zijn motorfiets gebokkeerd bevonden werd op 29 m. ph.; dit niettegenstaande dat zijn zicht een weinig belemmerd was door de zon;

Anderzijds: dat de geleider Bodden een dubbele fout heeft begaan eerstens naar links te hebben gedraaid zonder de draai zeer wijd te nemen; ten tweede nagelaten te hebben de voorrang te verlenen voor de motorrijder die zijn weg vervolgde;

Overwegende dat het er op aankomt rekening te houden met het feit dat het voertuig gestuurd door Bodden een lengte van 6.50 meter had, een breedte van 2.30 meter en een drie tons wagen was;

Dat de geleider van een dusdanig voertuig bijzonder aandachtig moet zijn wanneer hij zijn richting wil wijzigen om een secundaire weg in te rijden en slechts zulke beweging mag ondernemen na zich te hebben vergewist deze zonder gevaar te mogen uitvoeren;

Dat, volgens de vaststellingen gedaan door de wachtmeesters van de Rijkswacht te Reheim (P. V. n° 633) de beide voerders een zicht van minstens 250 en 300 meter rechte weg voor zich hadden;

Dat, bijgevolg, niettegenstaande de snelheid aangenomen door de motorrijder, het voor Bodden mogelijk was, indien hij aandachtig was geweest, de motorrijder tijdig te zien aankomen en iedere vergissing nopens de afstand en de snelheid van deze weggebruiker die in zijn richting aankwam, te vermijden;

Overwegende dat in de omstandigheden der zaak, de verantwoordelijkheid van het ongeval voor een helft ten laste van elk van de twee voerders dient gesteld te worden;

Overwegende dat het bedrag van de zedelijke schade

door het slachtoffer en zijn erfgenamen geleden billijk door de eerste rechter geschat werd hetzij, 100.000 fr. voor zijn moeder, 20.000 fr. voor zijn zuster en 20.000 frank voor het slachtoffer;

Dat de schadevergoeding die aan de erfgenamen van het slachtoffer toekomt wegens pijnen en smarten, door dit laatste voor zijn overlijden ondergaan, dient verdeeld te worden overeenkomstig de bepaling van art. 752 van het Burgerlijk Wetboek a rato van een vierde toekomende aan de moeder voor haar zelf en van de drie vierden aan de minderjarige zuster alhier door de moeder vertegenwoordigd;

Overwegende dat geïntimeerde ter zitting van 30 November 1954, een verzoekschrift heeft neergelegd strekkende tot de heropening der debatten en gesteund op het feit dat appellant na de pleidooien een nota heeft voorgebracht waarin middelen worden ontwikkeld die nooit gedurende de debatten ter sprake waren gekomen, en namelijk op twee punten;

Nopens het eerste bezwaar:

Overwegende dat partijen ter zitting genoegzaam uitleg hebben verstrekt op het punt te weten welk het reglement is dat in aanmerking moet genomen worden om de feiten te beoordelen en om de eventuele verantwoordelijkheid der partijen vast te stellen;

Overwegende dat de betwiste nota niet van aard is het oordeel van het Hof daaromtrent te beïnvloeden;

Nopens het tweede bezwaar:

Overwegende dat appellant de wrt de dato 9 Maart 1953 in zijn besluiten niet heeft ingeroepen;

Overwegende dat zelfs indien deze wet als gevolg moest hebben alle vergoeding uit te sluiten andere dan degene in haar beschikkingen voorzien, dan nog zou deze wet zonder toepassing op het geval blijven vermits de rechten van geïntimeerde ontstaan zijn en verkregen werden vanaf de 22 October 1950, datum van het ongeval;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie, wat betreft het bedoeld verzoekschrift, zich naar de wijsheid van het Hof heeft gedragen;

Overwegende dat wegens de hierboven uiteengezette beschouwingen er geen reden is om het verzoek van geïntimeerde in te willigen;

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op art. 24 der wet van 15 Juni 1935 waarvan de beschikking nageleefd werd;

Gehoord de Heer Stryckmans, Advocaat-Generaal in zijn grotendeels gelijkkluidend advies ter openbare zitting gegeven;

Alle andere of strijdige besluiten van de hard wijzende, alsook het verzoekschrift van geïntimeerde;

Ontvangst het beroep, verklaart het gedeeltelijk gegrond en er recht op doende;

Doet het bestreden vonnis te niet; wijzigende stelt de verantwoordelijkheid van het kwestieus ongeval voor een helft ten laste van ieder der voerders;

Veroordeelt appellant aan geïntimeerde te betalen wegens schadevergoeding aan de moeder van het slachtoffer handelende in eigen naam, de som van 52.500 frank;

aan de moeder van het slachtoffer handelende als voogdes en wettige beheerster van haar minderjarige dochter Monique Van Daele, de som van 27.500 frank elke dezer sommen vermeerderd met de gerechtelijke intresten;

Verwerpt het meer gevorderde;

Veroordeelt respectievelijk appellant en geïntimeerde ieder tot de helft der kosten van beide instanties.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 10 Maart 1954.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en Noest.

Advocaat-Generaal : M. Delahaye.

Advocaten : Mrs Bosman en Van Acker, loco Hosti.

Onrechtmatige daad. — Ongeval. — Vordering van de rechthebbenden tegen de aansprakelijkheidsverzekeraar. — Aansprakelijkheid van de inrichter van een vacantiereis van aan zijn hoede toevertrouwde kinderen.

De wet van 24 Mei 1937 vestigt slechts een voorrecht ten behoeve van de door een ongeval benadeelde personen of van hun rechthebbenden, maar geeft hun niet een rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar van de dader van de onrechtmatige daad tegen de gevolgen van zijn aansprakelijkheid.

De rechthebbenden zijn echter gerechtigd bij één en dezelfde dagvaarding een vordering in te stellen en tegen de verzekerde om hem te horen veroordelen tot herstel van de door hen geleden schade, en tegen de verzekeraar om binnen de perken van de verzekeringsovereenkomst de tenuitvoerlegging van bedoelde veroordeling op de door de verzekeraar verschuldigde verzekeringspenningen te bekomen.

De inrichter van een vacantiereis van onder zijn toezicht staande kinderen maakt zich schuldig aan een ernstige onvoorzichtigheid, wanneer hij die kinderen in een snelstromende bergrivier (i.c. de Lesse) laat afdalen zonder eerst de vereiste voorzorgsmaatregelen te hebben getroffen, en moet krachtens de artike'en 1382 en 1383 B.W. voor de schadelijke gevolgen daarvan aansprakelijk worden gesteld.

Bruneel, Van Daele, N.V. Assurantie van de Belgische Boerenbond t/ Maes en cs.

Advies van het O.M.

Retroacten der procedure.

Bij dagvaardingen dd. 30 Mei 1950 en 27 Mei 1950 hebben de consoorten Maes C. :

I. de eerste twee appellanten gedaagd om zich door de rechtbank van eerste aanleg te Brugge te horen veroordelen wegens onvrijwillige doding op 24 Juli 1947 van Maes L. (artikelen 1382 en volgende B.W.) en te betalen :

A. solidair aan de vader en kinderen Maes : de materiële schade (30.000 frank aan de vader) en morele schade 50.000 frank aan vader, 12.000 frank aan een kind en 4 × 5.000 frank aan de andere kinderen);

B. niet solidair aan de moeder : de materiële schade 30.000 frank, morele schade 50.000 frank ingevolge hetzelfde ongeval.

Dit alles benevens de intresten vanaf 24 Juli 1947, de gerechtelijke intresten en gedingkosten.

II. De derde appellant gedaagd om het vonnis gemeen en bindend te horen verklaren en zich te horen veroordelen aan verzoekers te betalen de veroordelingen uitgesproken tegen de eerste twee gedaagden, hun verzekerden.

Voord'en hadden oorspronkelijke verzoekers reeds een gelijkaardig geding ingeleid tegen de v.z.w.d. Bisschoppelijk College St Joseph te Tielt, dat bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge dd. 6 Juli 1947 ongegrond verklaard geweest was.

Bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te

Brugge dd. 22 October 1951, uitvoerbaar verklaard, werd recht gedaan op de thans hangende eis van oorspronkelijke verzoekers. Het bedrag der schade werd herleid. De veroordeling werd solidair uitgesproken op alle eisen.

Het vonnis schijnt niet betekend te zijn geweest.

Tijdig beroep werd aangetekend door de drie appellanten op 4 December 1951.

Maes C. en anderen tekenden incidenteel beroep aan bij zittingsbesluiten dd. 9 November 1953.

Feiten (volgens dossier 5132/47 der notitiën van het parket van eerste aanleg te Dinant, zonder gevolg gerangschikt op 31 Juli 1948 (lees 1947)).

De K.S.A. moderne humaniora van het College te Tielt, onder leiding van tweede appellant en met als proost eerste appellant (volgens de propaganda-brochure) had vormingsdagen ingericht van 23 tot 31 Juli 1947 te Anseremme, d.w.z. heel dicht bij de plaats waar de Lesse in de Maas vloert, linkeroever van de Lesse.

De groep van 50 leerlingen kwam op 23 Juli 1947 te Anseremme toe en werd onderverdeeld in drie pelotons. Een dezer stond onder de leiding van E. H. Vandaele, broeder van tweede appellant. De algemene leiding ter plaatse was waargenomen door eerste appellant, bijgestaan door tweede appellant (verklaring Bruneel).

Het oord waar de groep kampeerde was door de Lesse begrensd derwijze dat watervoorraad in de rivier geput werd.

De toegang tot de Lesse moeilijk en wellicht gevaarlijk zijnde, daar een steile berm van 6 meter diende overschreden, werd er besloten vooreerst een trap in de oever aan te leggen bij middel van stenen, die o.m. uit de Lesse zouden gehaald worden. Dit besluit scheen genomen te zijn geweest door E. H. Vandaele met goedkeuring van de eerste appellant.

Het werk werd een uur ongeveer na het morgenontbijt (verklaring rijkswacht) in de morgen van 24 Juli 1947 aangevangen door het peloton van E. H. Vandaele wijl het tweede aanwezige peloton, onder leiding van E. H. Vandenbergh, zich op circa 60 meter van het eerste bevond.

Het derde peloton, onder leiding van tweede appellant, was alsdan in het kamp niet aanwezig.

Rond 10.30 uur zag het kamp er als volgt uit : enige knapen (verklaring Decroos), bestaande uit Maes L., Braet L. en Lievens E. (verklaring Bruneel) of Maes L., Braet, Lievens, De Rammeneere A. en Steyart R. (verklaring Steyart), stonden op 0,50 meter van de boord, met hun voeten in het water der Lesse om stenen uit te halen. Het peloton van E. H. Vandaele was in ieder geval niet voltallig in de rivier (verklaring Verstaen R.).

Het water had op die plaats een diepte van 0,40 meter en dit op een breedte van circa 2,50 meter vanaf de linker oever.

Verder naar het midden der rivier zakte de diepte plots tot op 2 meter. Nopens stroming en andere bijzonderheden levert het dossier geen elementen op. Men weet alleen dat er twee personen in de onmiddellijke nabijheid aan het baden waren (verklaring Bruneel, Decroos en Steyart).

Het werk, uitgevoerd door 3 of 5 leerlingen, gebeurde onder rechtstreeks toezicht van E. H. Vandaele en van de heer Decroos H., de adjunct van E. H. Vandaele in het peloton. Eerste appellant bevond zich eveneens in de onmiddellijke nabijheid van dit groepje.

Het peloton Vandenbergh lag op 60 meter.

Het peloton onder leiding van tweede appellant was in het kamp niet aanwezig.

Nopens de groep zelf weten wij alleen dat het jongens waren van 15 - 16 jaar, een der kinderen geboren zijnde in 1931, drie in 1932 en een in 1933; of zij zwemmen konden en de nodige onderrichtingen in verband met hun gedragingen ontvangen hadden werd niet onderzocht.

Plots werd door de aanwezigen een hulpgeroep uit het water gehoord. Eerste appellant, E. H. Vandaele, de heer Decroos, E. H. Vandenberghe vingten het o.m. op.

Maes L. werd spartelend in het water gezien op ongeveer 2,50 meter (Bruneel) van de oever.

E. H. Vandaele wierp zich onmiddellijk in de rivier; de heer Decroos stapte er ook in om gebeurlijk hulp te bieden. Eerste appellant ging de E. E. H. H. Dezeure en Vandenberghe verwittigen die op hun beurt toesnelden. E. H. Dezeure ging te water met een staak. Eerste appellant was 4 à 5 minuten nadien ter plaats terug.

E. H. Vandaele die zich onmiddellijk na het geroep te water geworpen had (verklaring Decroos), lukte er in de knaap in zijn armen te nemen op 3 à 4 meter van de oever en kwam reeds naar de oever terug toen hij plots de jongen loste. Alsdan moet het slachtoffer in het water verdwenen zijn.

Wijl de reddingswerken volop gaande waren wilde Maes Roger, de broeder van Maes L., er aan medehelpen. Hij kwam op zijn beurt in gevaar te verkeren en werd door de heer Decroos bij de haren uit het water gered.

E. H. Vandaele werd op de oever teruggehaald dank zij de pogingen van de heer Decroos, E. H. Dezeure, voorzien van een staak, E. H. Vandenberghe, twee personen, Opsomers F. en Clement L., die zich toevallig in de nabijheid bevonden. Hij kon tot het leven niet meer teruggeroepen worden. Minstens anderhalf uur later werd het lijk van Maes L. door voorbijgangers uit de Lesse gehaald.

Oorzaak van het dodelijk ongeval.

De eigenlijke oorzaak is onbekend. Men moet veronderstellen dat Maes L., die met de voeten in het water stond, op een steen moet gestruikeld zijn of het evenwicht verloren heeft om een andere reden.

Spartelend in het water zal hij wellicht naar het midden van de rivier verzeild zijn. Is hij, niettegenstaande de moedige tussenkomst van E. H. Vandaele, dan verdronken, versmacht door het water of ten gevolge van een bloedopdrang? Bij gemis aan lijk-schouwing zal die vraag onbeantwoord blijven.

Wanneer de eerste rechter aanneemt dat het overlijden aan bloedopdrang te wijten is, maakt hij van een veronderstelling een zekerheid. Niet liet hem overigens toe te zeggen dat op het ogenblik van het ongeval de spijsvertering (van een morgenontbijt) niet voltrokken was en dat het feit van een voetbad of zelfs een bad te nemen, een uur na het ontbijt, op zich zelf gevaarlijk is.

Aansprakelijkheid van het ongeval.

Het slachtoffer, geboren op 21 Januari 1932, was een jongeling van 15½ jaar en maakte deel uit van een georganiseerde excursie.

Er dient dus nagegaan of de verantwoordelijke leiders aansprakelijk zijn voor het dodelijk ongeval, hetzij ingevolge artikelen 1382 en 1383, hetzij ingevolge artikel 1384 B. W.

I. Wat de toepassing van artikel 1384 B. W. betreft.

Appellanten doen opmerken dat de dagvaarding ge-

steund is op onvrijwillige doding bij gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg (artikelen 13882 en volgende van het B. W.) en artikel 1384 B. W. aan het geding moet vreemd blijven.

Strikt genomen meen ik dat de stelling van appellanten juist is en dat oorspronkelijke eisers in hun dagvaarding uitsluitend hun vraag gesteund hebben op artikelen 1382 en 1383 B. W. Zulks blijkt mij zo klaar, dat, bij gemis aan omschrijving van elke andere grondslag, ik genoopt ben hypothesen voorop te zetten om toch na te gaan of artikel 1384 B. W. ter zake dienend is.

Eerste hypothese: de eis is gesteund op alinea 3, d.w.z. de verantwoordelijkheid der meesters en werkgevers.

Aannemend dat een dienstverband zou bestaan hebben tussen eerste appellant en E. H. Vandaele zou de presumptie van verantwoordelijkheid alleen spelen in de mate de ondergeschikten een fout hebben begaan en zou dienen onderzocht of E. H. Vandaele, peloton-overste van Maes L., een fout begaan heeft. Moest hierop met de eerste rechter bevestigend geantwoord worden, dan zou tevens moeten vastgesteld worden dat E. H. Vandaele het werk deed uitvoeren met instemming en in tegenwoordigheid van de groepsleider, eerste appellant, die aldus zelf verantwoordelijk zou zijn ingevolge artikelen 1382 en 1383 B. W., derwijze dat artikel 1384 B. W. ter zake totaal overbodig ware.

Wat tweede appellant betreft laat niets toe te besluiten dat hij enig bevel voerde of gaf aan E. H. Vandaele. Hij was slechts « adjunct van tweede appellant, volgens deze laatste, en bovendien afwezig. Hij had evenmin toezicht op E. H. Vandaele aangezien beiden een afzonderlijk peloton bevelen.

Tweede hypothese: alinea 4, d.w.z. de verantwoordelijkheid der onderwijzers.

Vooreerst stelt zich de vraag of de eerste twee appellanten als onderwijzers in de zin van artikel 1384 alinea 4 mogen aangezien worden.

« En principe, zegt de Page, II, n° 980, l'instituteur est la personne qui donne un enseignement et non une éducation. »

De verantwoordelijkheid van de onderwijzer is gesteund op twee bestanddelen: het onderwijs enerzijds, en het toezicht op zijn leerlingen anderzijds. Wanneer een dezer bestanddelen ontbreekt schakelt men in de regel artikel 1384, alinea 4, uit. Worden om die reden van de toepassing van artikel 1384, alinea 4, uitgesloten: de vacatiekolonies, padvindrskampen, jeugderbergen, enz.

Desnoods zou nochtans kunnen aangestipt worden dat de uitstap naar Anseremme een dubbel doel had: ontspanning en vorming (zie prospectus), waarin lessen voorzien werden (zie verklaring E. H. Vandenberghe: « j'accompagne les élèves... pour leur donner des leçons de religion au cours des vacances »). Zodat de leiders van het kamp toch de hoedanigheid van leermeesters hadden. Doch de lessen van godsdienst waren zeker heel bijkomstig en hadden veeleer tot doel het moreel peil der groep hoog te houden dan tot eigenlijk onderwijs te dienen.

Doch de toepassing van alinea 4 slaat op een ander m.i. onoverkomelijk bezwaar, waarmede de eerste rechter geen rekening gehouden heeft. De beschikking is inderdaad slechts van kracht wanneer de leerling, die onder toezicht des leermeesters staat, schade aan derden berokkend heeft en niet wanneer de schade aan hem zelf of aan de onderwijzer berokkend werd.

II. Wat de toepassing van artikel 13882 B.W. betreft :

Het bijzonder kenmerk van de verplichting der onderwijzers onder oogpunt hunner burgerlijke verantwoordelijkheid is het toezicht.

De rechter zal dan ook eerst en vooral onderzoeken of het toezicht voldoende en degelijk was, of de meesters er over gewaakt hebben dat de kinderen steeds onder hunne werkdadige bewaking bleven.

Het aantal toezichters was ongetwijfeld voldoende. Voor hoogstens vijf knapen, die in de rivier stonden, waren er drie meesters in de onmiddellijke nabijheid en twee andere in de nabijheid.

De bewaking was verder doelmatig in dien zin dat de meesters werkelijk toezicht hielden en in feite onmiddellijk ter hulp van de drenkeling sne'den.

De omstandigheid dat de redding niet lukte, ten gevolge van een jammerlijk ongeluk, vermindert in niets de doelmatigheid van het toezicht.

Het slachtoffer heeft op dergelijke snelle en onvoorziene wijze voet verloren dat het aan het meest aandachtige en meest nauwgezet toezicht onmogelijk was het feit te voorzien of er aan tijdig te verhelpen.

Was het, zoals de eerste rechter het beweert, op zich zelf een onvoorzichtigheid aan de kinderen een gevaarlijk werk toe te vertrouwen ?

Is het een fout aan kinderen in de gebeurde omstandigheden toe te laten een trap aan te leggen in de oever van de rivier ?

Men moet vooreerst opmerken dat, in geval zich een ongeluk zou voorgedaan hebben wjl een der kinderen, water puttend, afgeleden zou zijn van de steile helling, men terecht aan de meesters het verwijt zou gemaakt hebben geen trap aangelegd te hebben of andere maatregelen getroffen te hebben om een voorzienbaar ongeval te voorkomen.

Wat mij betreft aarzel ik ten zeerste het als een fout te aanzien een zelfs min of meer gevaarlijk werk toe te vertrouwen aan bepaalde kinderen.

Wanneer men jongens van 15-16 jaar, die over een zeker onderscheidingsvermogen beschikken, in handen heeft en ze kent, zo niet uitkiest, mag van hen gevraagd worden hetgeen zij normaal kunnen presteren. Is het gevaarlijker keien uit het water te halen dan hout te hakken of vuur te maken ?

Mag men de jongens niet aanleren een normaal risico te lopen mits het treffen van de daarbij horende veiligheidsmaatregelen ?

Welnu, het blijkt dat de Lesse, op die plaats, zeer gevaarlijk of ijskoud was. Anseremme is schier het eindpunt van haar loop, het was vo'op zomer (mensen zwommen in de nabijheid van het kamp) en de doorwaadbare plaats (0,40 meter diepte) had een breedte van circa 2,50 meter.

Er bestond een gevaar dit werk te laten uitvoeren. M.i. mochten de meesters het trotseren zo zij alle schikkingen genomen hadden om er menselijkerwijze aan te ontkomen zo het zich voordeed.

Ik geloof dat een goede doch niet beschroomde huisvader in dezelfde voorwaarden hetzelfde werk zou toegelaten hebben aan kinderen van deze'fde leeftijd.

Nochtans dringt zich een dubbel voorbehoud op, bij hetgeen ik zo even kom te zeggen. Twee voorwaarden zijn onderverstaan. Ik veronderstel inderdaad :

1. dat de meesters de aandacht van de kinderen getrokken hadden op het gevaar van een rivier zoals de Lesse en verbod opgelegd hadden zich van de boord te verwijderen;

2. dat bij het uitvoeren van werken in gezegde rivier minstens een der toezichters op voldoende wijze kon zwemmen om gebeurlijk op doelmatige manier in te grijpen.

Desbetreffend ontwaart men niets in de dossiers.

Uit de omstandigheid dat de toezichter bij de redding zelf het leven inschoot kan geen gevolg getrokken worden aangezien zijn verdrinking zowel kan te wijten zijn aan een congestie als aan zijn onkunde.

Er blijven dus op dit stuk slechts veronderstellingen, die, om reden de bewijslast van artikel 1382 B.W. op oorspronkelijke eisers rust, door de rechter niet mogen weerhouden worden tegen de meesters.

Er blijft eindelijk na te gaan of de leermeesters geen fout begaan hebben bij het kiezen van de plaats waar het kamp opgericht werd.

De bovengaande discussie gaat uit van de mening dat het aanleggen van de trap gewenst, zoniet noodzakelijk, was.

Dit doet de vraag rijzen of het geen onvoorzichtigheid was het kamp op te slaan langsheen de Lesse op een plaats waar de oever een helling van 6 meter had. Schilderachtige oorden zijn meestal gevaarlijk en het zijn juist die plaatsen die smaakvolle lieden aantrekken.

Ik heb U reeds mijn gedacht gezegd nopens het aannemen van zekere gevaren. Mits het voorbehoud dat ik te dier gelegenheid maakte, kan ik het niet als een fout aanzien een schoolreis op touw te zetten naar een bergachtige streek of naar zee, zoals ik het niet als fout aanzie kinderen onder bewaking naar de zwemkom te sturen of een jongen van 15 jaar alleen in stad naar school te laten gaan. En nochtans zijn al deze verrichtingen, en veel andere, w.o. reizen in groep per fiets, per vliegtuig en zelfs per auto, gevaarlijk.

De keuze der plaats is m.i. op zich zelf niet voldoende om een fout te doen ontstaan dewelke slechts kan weerhouden worden in de mate dat de inrichters van de uitstap de maatregelen niet getroffen hebben om het bekende gevaar te verminderen.

Ik vrees dat een te enge angstvalligheid op dit punt zou leiden tot het opkweken van kinderen in broeikassen en hun alle gelegenheid tot initiatief zou ontnemen.

Wat de eis tegen de derde appellant betreft, die feitelijk in het geding geroepen werd om het vonnis gemeen te horen verklaren, zulke eis is ontvankelijk (Verbreking, 21 September 1933, P. 311, en nota R. H. onder Verbreking, 10 Juni 1948, Pas. 370), doch ongegrond zo de eis tegen de eerste twee appellanten ongegrond verklaard wordt.

Ik heb de verantwoordelijkheid van het ongeval in hoofde van de eerste twee appellanten onderzocht en ben tot het besluit gekomen dat zij geen verantwoordelijkheid dragen.

Wel zeker er is een derde oorspronkelijke verweerder in zake geroepen geweest, de verzekeringsmaatschappij, die feitelijk de gevolgen zou dragen van een gebeurlijk weerhouden verantwoordelijkheid der eerste twee oorspronkelijke verweerders. De huidige rechts-idee die volgens Ripert « tend à substituer l'idée de réparation à l'idée de responsabilité » — « Le Régime Démocratique », blz. 309 is in die zin.

Doch die rechts-idee dwaalt af van de rechtsbegrippen en is tenslotte een hindernis voor de normale ontwikkeling van het verantwoordelijkheidsgevoel « ce qui nous paraît surtout redoutable dans cette évolution de notre droit, » zegt Savatier (Les Méta-

morphoses du droit civil d'aujourd'hui, blz. 255) « c'est la tendance... à la disparition du sens de la responsabilité individuelle ».

Ik besluit tot de hervorming van het vonnis a quo, hetwelk, volgens mij, dient te niet gedaan.

De oorspronkelijke eis tegen de huidige appellanten ingesteld dient ongegrond te worden verklaard.

Arrest.

Overwegende dat het hoger beroep en het tegenberoep tijdig en regelmatig ingesteld werden;

Nopens de ontvankelijkheid van de oorspronkelijke vordering :

Overwegende dat appellanten niet ernstig kunnen beweren dat de oorspronkelijke schadevergoeding niet ontvankelijk is, in zoverre zij door geïntimeerden tegen derde appellante, op grond van artikel 1166 B.W. en van de wet van 23 Mei 1937, gericht werd;

Overwegende dat er, ter zake, van de zijdelingse vordering voorzien door gezegd artikel 1166 geen sprake kan zijn, vermits de inleidende dagvaarding, die trouwens geen melding maakt van dit artikel 1166, geïntimeerden geenszins in naam van beide eerste appellanten, maar wel in eigen naam, de betaling van hun schuldvordering tegen derde appellante vervolgen;

Overwegende dat het, krachtens de wet van 24 Mei 1937, die slechts te hunnen voordele een voorrecht instelt, aan de rechthebbenden van het slachtoffer niet behoort de verzekeraar der burgerlijke verantwoordelijkheid van de dader van een ongeval, rechtstreeks te betrekken;

dat deze rechthebbenden echter gerechtigd zijn, bij een en dezelfde dagvaarding, een vordering in te stellen en tegen de verzekerde, om zijn veroordeling tot de herstelling van de door hen ondergane schade te doen uitspreken, en tegen de verzekeraar, om, in de perken van het verzekeringscontract, de uitvoering van gezegde veroordeling op de door hem aan de verzekerde verschuldigde sommen te bekomen (Verbreking, 18 October 1945, Pas. 1945, I, 240, en Advies van de eerste advocaat-generaal Hayoit de Termicourt; Verbreking, 18 October 1945, Pas. 1945, I, 247);

Overwegende dat hogervermaede procedure gehuldigd werd enerzijds om de verzekeraar toe te laten zijn verweermiddelen op tegenspraak te doen gelden en anderzijds om aan het slachtoffer het instellen van twee achtereenvolgende rechtsvorderingen te besparen;

Ten gronde :

Overwegende dat het strafrechtelijk vooronderzoek, dat door de rijkswacht te Dinant gedaan werd, uitgewezen heeft dat beide eerste appellanten, die een vacantiereis hadden ingericht, zich op 23 Juli 1947 met een vijftigtal jongelingen naar Anseremme hebben begeven en aan de linkeroever van de Lesse een kamp opgeslagen hebben;

dat de E.H. Van Daele, die 's anderendaags besloten had een trap in de berm aan te leggen, ten einde het waterhalen voor het kamp te vergemakkelijken, aan enige jongelingen beval in de rivier te gaan en daartoe de nodige stenen te verzamelen;

dat gedurende dit werk het slachtoffer Lucien Maes opeens geen grond meer voelde en in het water verdween;

dat, zonder te aarzelen, de E. H. A. Van Daele in de rivier sprong en erin gelukte op 3 à 4 meter van de oever de knaap in zijn armen op te nemen; dat hij echter, ondanks zijn heldhaftig gedrag, het kind niet

kon redden en zelf, bewusteloos naar de oever teruggesleurd, tot het leven niet meer kon teruggeroepen worden;

Overwegende dat hier terloops een hulde dient gebracht te worden aan deze jonge en moedige priester, die vrijwillig en vastberaden zijn leven opgeofferd heeft om aan zijn evenmens hulp te verlenen;

Overwegende dat het om de verantwoordelijkheid duidelijk vast te stellen (herlees) ter zake zonder belang is na te vorsen of het slachtoffer tengevolge van een uitglijden of van een verkeerde beweging gevallen is ofwel door bloedopdrang getroffen werd, vermits de oorspronkelijke en enige oorzaak van dit jammerlijk ongeval te vinden is in het feit dat, op de plaats waarop de jongelingen stenen opraapten, de diepte van de rivier, die langs de oever slechts 0,40 meter eenvormig bedraagt, op een afstand van 2,50 meter van de boord plots 2 meter bereikt;

Overwegende dat om oordeelkundige redenen, die het Hof overneemt, de eerste rechter de verantwoordelijkheid van kwastieus ongeval terecht ten laste van eerste appellant gelegd heeft;

Overwegende immers dat eerste appellant, als inrichter van de vacantiereis, wist of moest weten dat de Lesse, zoals overigens al de snelstromende berg-rivieren, diepe putten en verraderlijke draaikolken vertoont;

dat, volgens zijn eigen verklaring leider van het kamp zijnde, eerste appellant, als dusdanig, tot plicht had de onder zijn bewaking staande kinderen niet in het water te laten gaan vooraleer, op de gekozen plaats, de bedding van de rivier met een staak zorgvuldig te hebben gepeild of door een goede zwemmer te hebben doen peilen en daarna met paaltjes een zone te hebben afgebakend, binnen dewelke de kinderen ongehinderd hadden mogen spelen;

Overwegende dat het zelfs niet bewezen is dat eerste appellant de aandacht van de kinderen gevestigd heeft op het gevaar, dat zij in een rivier zoals de Lesse konden lopen, laat staan hun verbod opgelegd had zich van de boord te verwijderen;

Overwegende dat de eerste appellant, met door de kinderen, waarvan het slachtoffer deel uitmaakte, lijk werk te laten uitvoeren, zonder vooreerst de vereiste voorzorgsmaatregelen te hebben getroffen, aan zijn plicht van toezicht tekort gekomen is en een zwaarwichtige onvoorzichtigheid bedreven heeft, waarvan hij, bij toepassing van artikelen 1382 en 1383 B.W., de schadelijke gevolgen moet dragen;

Overwegende dat het dus overbodig is na te gaan of eerste appellant nog aansprakelijk dient gesteld te worden op grond van artikel 1384 van hetzelfde Wetboek;

Overwegende dat er, in strijd met wat de eerste rechter beslist heeft, aan tweede appellant geen fout kan verweten worden, daar deze, ofschoon mede-inrichter van de vacantiereis, geen bewaking, toezicht of leiding had uit te oefenen over het tweede peloton kinderen, waarvan het slachtoffer deel uitmaakte;

dat, inderdaad, dit tweede peloton onder het bevel stond van eerste appellant, daartoe geholpen door de E. H. A. Van Daele;

Overwegende dat, evenals de ouders, de broeders en zusters van het slachtoffer recht hebben op vergoeding van de zedelijke schade door hen geleden ingevolge de vroegtijdige en rampzalige dood van hun broeder (Verbreking, 15 November 1938, Pas. 1938, I, 254; Verbreking, 15 Juni 1937, Pas. 1937, I, 186);

Overwegende dat, hoewel zij een tegenberoep hebben ingesteld, geïntimeerden tegen het bedrag van de hun door de eerste rechter toegekende schadevergoeding geen de minste grief opperen;

Overwegende dat dit bedrag hoegenaamd niet over-dreven voorkomt en dient behouden te worden;

Om deze redenen :

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935;
Het Hof,

Gehoord, ter openbare terechtzitting, het advies van haar advocaat-generaal Delahaye; alle verdere of strijdige conclusiën verwerpend; ontvangt het hoger beroep en het tegenberoep; verklaart het eerste ten dele gegrond en het tweede ongegrond; doet het bestreden vonnis te niet, in zoverre daarbij de oorspronkelijke eis eveneens ten opzichte van tweede appelland ingewilligd werd; wijst hem tegenover deze laatste als ongegrond af; bevestigt voor het overige het bestreden vonnis; veroordeelt eerste appelland tot de kosten van deze aanleg, met dien verstande dat, zoals voor die van eerste aanleg, derde appelland ertoe gehouden is, binnen de perken van de verzekeringsovereenkomst, en tot beloop van de door haar aan mede-appellanten verschuldigde bedragen, de onderhavige veroordeling uit te voeren.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

1e Kamer. — 23 Juni 1954.

Voorzitter : M. van den Hove d'Ertsenrijck.

Rechters : M.M. Kempeneer en Verhoeven.

Advocaten : Mrs De Cannière en Verachtert.

Gemeente. — Begrip openbare weg. — Recht van elke inwoner der gemeente om in rechte de handhaving van de openbaarheid van de weg op te eisen.

Ingevolge art. 1 van de wet van 1 Februari 1844 behoort elke straat, straatje, doorgang en steegje, in feite in openbaar of quasi-openbaar gebruik ongeacht het al dan niet bestaan van een administratieve beslissing tot de gemeentewegen en moet dienvolgens als openbare weg worden beschouwd.

Waar sedert het cassatie-arrest van 19 December 1895 niet betwist wordt dat de inwoners ener gemeente persoonlijk (ut singuli) in rechte het gebruik van een buurtweg kunnen opeisen, bestaat er geen reden, ditzelfde recht aan de inwoners der gemeente te ontfeggen, wanneer het betreft een openbare weg, die tot de gemeentewegen behoort.

Het recht van de inwoners der gemeente op het gebruik van de openbare weg is een hun toekomend burgerlijk recht zodat de rechter bevoegd is bij schending van dat recht het herstel daarvan te bevelen.

Van Kerkhoven en cs. t/ Anthonis.

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van huidige beroepers ertoe strekte beroepen te horen veroordelen tot het betalen ener schadevergoeding wegens het oprichten van versperringen welke het vrij verkeer belemmeren op een weg die, te Herenthout, de steenweg op Herenthout met de Sinte Waldetrudisstraat verbindt; tevens te horen bevelen dat beroepers deze versperringen zouden wegruimen, op straf van vergoedingen wegens vertraging;

Overwegende dat deze eis door de eerste rechter werd afgewezen; dat, na terecht vastgesteld te hebben dat kwestieuze weg tot de stadse wegen behoort, bij toepassing van het Koninklijk Besluit van 20 November 1885, de eerste rechter geoordeeld heeft dat

deze weg, bij gebreke aan administratieve toelating, geen publiek karakter heeft verkregen, zodat de bewoners «ut singuli» het recht niet zouden hebben het gebruik ervan «jure civitatis» op te eisen;

Overwegende dat, ingevolge artikel 1 van de wet van 1 Februari 1844, elke straat, straatje, doorgang of steegje die in feite bestaat en een publiek of quasi-publiek gebruik kent, ongeacht het al dan niet bestaan van een administratieve beslissing, automatisch bij de stadse wegen is begrepen, en dienvolgens als publieke weg te beschouwen is (zie Marcotty — De la Voirie publique, uitg. 1930, n° 201);

Overwegende dat vaststaat en door beroepers niet kan worden ontkend dat de wegw kwestie sinds onheuglijke tijden door de inwoners van Herenthout als verbindingsweg tussen de steenweg op Herenthout en de Sinte Waldetrudisstraat wordt gebruikt; dat hieruit volgt dat deze weg, spijs de afwezigheid van administratieve tussenkomst, het karakter van publieke weg heeft verworven; dat waar niet betwist wordt, sinds het arrest de dato 19 December 1895 van het Hof van Verbreking, dat de inwoners ener gemeente «ut singuli» in rechte het gebruik van een buurtweg kunnen opeisen, er geen reden voorhanden is ditzelfde recht aan de inwoners te ontkennen, wanneer het gaat over een publieke weg die aan de stadse wegen toebehoort;

Overwegende dat hieruit volgt dat de eis van huidige beroepers als gegrond voorkomt; dat beroepers inderdaad het recht niet hebben vrij verkeer te verhinderen op een publieke weg, en dat zij, aldus handelend, een aan beroepers toebehorend recht hebben gekrenkt;

Overwegende dat de door ieder der beroepers tot nu toe geleden schade billijk kan geschat worden op 500 frank;

Overwegende dat beroepers ten onrechte het principe van de scheiding van machten inroepen om te betogen dat het de Rechtbank niet toebehoort te bevelen dat zij de door hen op een publieke weg aangebrachte versperringen zouden wegruimen; dat het ter zake gaat over de schending van een burgerlijk recht van beroepers, waarvan het herstel door de Rechtbank kan bevolen worden;

.....

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 28 September 1954.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Lenaerts en Den Haerincx.

Aanneming van werk. — Gebreken van gering belang. — Op vertraging in de uitvoering van het werk gestelde boete.

Wanneer een aangenomen werk slechts onvolmaakt-heden van gering belang vertoont of slechts op enkele detailpunten onvoltooid is gebleven, wordt daardoor de voorlopige aanvaarding in principe niet verhinderd.

De voor het geval van vertraging in de uitvoering van het werk bedongen boete moet slechts worden toegepast, indien het belang van de niet of slecht uitgevoerde werken de voorlopige aanvaarding verhindert.

Dolfijn t/ Boumans.

Overwegende dat de vordering er toe strekt verweerder te horen verwijzen tot de betaling van 23.000 fr. als prijs van timmer- en schrijnwerk door eiser uitgevoerd voor rekening van verweerder, aan de woning van zekere heer Van den Berghe te Burcht, gebouw waarvan verweerder de algemene aanneming had waargenomen;

Overwegende dat verweerder tegenstelt dat de werken waarvan eiser de betaling vordert, niet voltooid zijn en bovendien niet conform zijn met het lastkohier en met de plans;

Overwegende dat verweerder bij wedereis vraagt dat eiser zou verwezen worden alle niet conforme werken en materialen te vervangen, dit onder voorbehoud van het recht dat verweerder meent te hebben tot betaling door eiser van een boete van 100 fr. per dag vertraging;

Overwegende dat verweerder op 12 Juli 1954 door zijn architect de 17 punten liet kennen die nog dienden voltooid of verbeterd te worden;

Overwegende dat de meeste van die punten aanpassingswerken betreffen;

Overwegende dat wanneer een werk alleen onvolmaaktheden van gering belang vertoont of alleen op enkele detailpunten onvoltooid is gebleven, de voorlopige aanvaarding daardoor in principe, niet verhinderd wordt (Beroep Brussel, 21 Januari 1886, J. T., blz. 166, H.R.B. Doornik, 18 December 1915, Pas. 1917, III, 18);

Overwegende dat de boete voorzien voor het geval van vertraging in de uitvoering van de werken, slechts dient toegepast te worden voor zover de belangrijkheid van de niet of slecht uitgevoerde werken de voorlopige aanvaarding zou verhinderen;

Overwegende dat de rechter trouwens de straf mag wijzigen wanneer de hoofdverbintenis gedeeltelijk werd uitgevoerd (art. 1261 B.W.);

Overwegende dat vorenstaande richtsnoeren op onderhavig geschil dienen toegepast te worden;

doch dat de zaak thans nog niet in staat is om beslecht te worden;

dat het advies van een deskundige vooreerst dient ingewonnen te worden betreffende de hiernabepaalde punten;

Om deze redenen:

De Rechtbank, makende melding dat artikelen 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 Juni 1936 nageleefd werden;

Verklaart de vordering en de wedereis ontvankelijk en alvorens ten gronde recht te doen, stelt aan als deskundige de heer J. Van Coillie, Ingenieur-Architect, te St. Niklaas, Mgr. Stillemaansstraat, met opdracht de partijen aan te horen in hun voordrachten en vorderingen, zo mogelijk ze te verzoenen, zoniet in een beredeneerd, en onder eed bevestigd verslag zijn advies te uiten;

1°) nopens de 17 punten aangehaald in het schrijven van de Bouwmeester Lambert Van Looy, dd. 12 Juli 1954;

2°) nopens de andere gebeurlijke gebreken die mogelijk op 12 Juli 1954 niet zichtbaar waren;

3°) nopens de datum waarop de eigenaar het huis heeft kunnen bewonen;

4°) nopens de omstandigheden die de verlenging van de uitvoeringstermijn desgevallend zouden rechtvaardigen;

5°) nopens de waarde van de gebeurlijke nodige voltooiingswerken en nopens de waarde van de herstelling of vervanging van de de facto uitgevoerde werken;

om na het neerleggen van het deskundig verslag door de partijen geconcludeerd en gepleit te worden als naar recht;

Wijst van de hand als niet gegrond in de huidige stand van de zaak, de aanvraag tot toekenning van een provisionele veroordeling;

Verzendt de zaak naar de algemene rol;
Kosten voorbehouden.

VREDEGERECHT TE PEER

26 Juni 1954.

Rechter: M. Roelandts.

Advocaten: Mrs Van Cauwenbergh en Degreef.

Hande'shuur. — «Théorie des risques». — Voor de toepassing van deze leer is vereist, dat de verhuurder in de onmogelijkheid is om het genot van het gehuurde te verschaffen. (art. 1722 B.W.).

Het feit, dat zijn echtgenote ingevolge van zwangerschap met complicaties niet in staat was het café-bedrijf uit te oefenen, bevrijdt de huurder van het café niet tegenover zijn verhuurder; bedoele toestand van zijn vrouw kan niet aangemerkt worden als een geval van overmacht, dat aanleiding zou kunnen geven tot toepassing van de «théorie des risques», waardoor de huurovereenkomst ontbonden zou kunnen worden; immers daartoe is vereist de onmogelijkheid voor de verhuurder om zijn verbintenis na te komen. Slechts bij wijze van uitvloeisel daarvan zal de verbintenis van de huurder op haar beurt vervallen.

Voor de toepasselijkheid van artikel 1722 B.W. is dus zonder belang de onmogelijkheid, waarin de huurder zich bevindt om het genot te hebben van de zaak; het komt aan op de onmogelijkheid voor de verhuurder om het genot van het verhuurde te verschaffen.

N.V. Brouwerij Campina t/ Broux en Claes.

Eis ingesteld door de N.V. Brouwerij Campina tegen Broux Maria en Claes Arnold:

Overwegende dat de vordering van aanlegster er toe strekt verweerders te horen veroordelen de herberg, gelegen te Houthalen, Steenweg op Melchteren, n° 87, welke zij gehuurd hebben maar sinds enkele weken verlieten, te betrekken en uit te baten, zo niet een schadeloosstelling van 100 frank per dag vertraging te betalen;

Overwegende dat verweerders aanvoeren genoemde café in huur te hebben genomen bij huurovereenkomst dd. 20 April 1953 voor een termijn van drie jaar en zeven maanden tegen de maandelijke huurprijs van 2.300 frank;

dat de echtgenote ingevolge zwangerschap met verwickelingen niet meer in staat was de herberg uit te baten en dat de echtgenoot, werkende in de koolmijn te Winterslag, niet langer meer naar Houthalen kon heen- en terugreizen, zulks bij gebrek aan een geschikte vervoermogelijkheid;

Overwegende dat de toestand van verweerders hun huurverplichtingen niet opheft; dat bovengenoemd gebeuren niet kan geïnterpreteerd worden als een geval van overmacht, welk aanleiding zou geven tot de toepassing van de «théorie des risques», waardoor de verbreking van de huurovereenkomst zou kunnen bekomen worden; dat, immers: «il ne suffit pas,

que ce soit le *preneur*, qui allègue dans son chef une impossibilité de jouissance, il faut, que ce soit la prestation du *bailleur* qui soit atteinte» (De Page, deel IV, n° 658), en verder: «que le mécanisme de la théorie des risques suppose à son origine, l'impossibilité pour le bailleur de remplir son obligation. C'est cette obligation qui doit être rendue impossible, et ce n'est que par voie de conséquence que l'obligation du *preneur* s'éteindra à son tour. Il en résulte que, pour que l'article 1722 s'applique, il n'y pas lieu de tenir compte de l'impossibilité de jouir de la chose louée, dans le chef du *preneur*. Cette impossibilité de jouir est, en elle-même indifférente. C'est l'impossibilité de prêter la jouissance dans le chef du *bailleur*, qui seule, est déterminante et susceptible de déclencher le mécanisme de la théorie des risques (De Page, deel IV, n° 749/2°);

Overwegende dat verweerders verder beweren tot driemaal toe de overdracht van hun zaak te hebben willen doen en daartoe telkens het aanbod van een ernstig liefhebber aan de brouwerij deden, waarop door deze laatste zonder gegronde reden niet eens werd ingegaan;

Overwegende dat dit middel eveneens niet kan worden aanvaard; dat inderdaad de overdracht van huur in de huurovereenkomst was uitgesloten en dat dan ook, voor zover de handelshuurwet in zake niet zou van toepassing zijn (kadastraal inkomen minder dan 2.500 frank), dit verbod door verweerders moest in acht genomen worden; dat, anderzijds voor zover de bepalingen der handelshuurwet van toepassing zouden zijn, verweerders de mogelijkheid hadden — zelfs niettegenstaande het vermelde verbod van huuroverdracht — bij toepassing van artikel 10 der wet van 30 April 1951, haar handel over te dragen;

dat verweerders, wilden ze van hun rechten gebruik maken, zulks dienden te doen op de door de wet vereiste wijze, nl. door aan de verhuurder het ontwerp van akte van afstand of onderverhuur te betekenen bij ter post aangetekende brief of bij deurwaarders-exploit;

Dat verweerders zulks nooit gedaan hebben, maar zij o.a. aan aleggster een brief schreven waarin ze toelating vroegen de huur over te dragen «à des personnes qui voulaient l'avoir»; dat zulks niet strookt met de te volgen procedure; dat dienvolgens alle verder aanbod van bewijs door getuigen om de poging van overdracht van huur te bewijzen als ondoeltreffend voorkomt en dient afgewezen;

.....

BIBLIOGRAPHIE

J. STEYAERT, advocaat bij het Hof van Beroep te Gent, «Mutualiteitsvereniging» (Algemene Practische Rechtsverzameling, Larcier N.V., Brussel, 72 blz., in 8°, 1955).

In deze verhandeling, geschreven voor de Algemene Practische Rechtsverzameling, wordt het wettelijk statuut van de Mutualiteitsvereniging op een voortreffelijke wijze bestudeerd. De bijdrage van Mr Steyaert munt uit door bondigheid, volledigheid en gevatte zin voor de juridische problematiek.

Na een korte historiek en een beschrijving van de grondkenmerken der mutualiteitsvereniging, worden achtereenvolgens, het voorwerp van deze vereniging, voorwaarden van oprichting, van lidmaatschap, rechten en plichten van de leden, vooral voorwaarden voor

de erkenning onderzocht. De wettelijke voorschriften omtrent de werking van de mutualiteitsverenigingen, omtrent hun samensmelting, omtrent ontbinding en vereffening, omtrent de verbonden en de landsbonden, worden door Mr Steyaert volledig toegelicht en met een gepast commentaar voorzien. Er wordt ook inzicht verschaft over de fiscale bepalingen, in zoverre zij op de mutualiteitsverenigingen betrekking hebben. Ten slotte wordt ook het statuut van de niet-erkende mutualiteitsverenigingen behandeld.

Ten eerste valt te waarderen, dat de auteur aan zijn lezer een zeer behoorlijke documentatie verschaft over de feitelijke toestanden en over de rechtspraak. Dit alles wordt op een sobere maar kieskeurige wijze medegedeeld.

Een bijzonder hoofdstuk wijdt de auteur aan de verplichte verzekering. Zijn studie gaat slechts tot 15 September 1954. Hij heeft dus geen rekening kunnen houden met het jonge Kon. Besluit van 14 December 1954 (Staatsblad van 17 December 1954). Zoals bekend, is dit nieuwe organieke besluit sedert 17 December 1954 in voege, met uitzondering van art. 47, 2de lid, hetwelk eerst op 1 April 1955 in werking zal treden. Dit besluit heeft nieuwe beginselen vastgelegd.

Wij verheugen er ons ten eerste over, dat er in de jongste tijd een grotere belangstelling blijkt te bestaan voor de studie van het sociaal recht. Dit terrein werd al te lang door de juristen verwaarloosd. Nochtans stellen zich hier een reeks vraagstukken welke op grondig onderzoek wachten.

De studie van Mr Steyaert, welke ook uitmunt door een zeer keurige Nederlandse rechtsterminologie, verdient alle waardering. Het is een waardevolle bijdrage voor de Algemene Practische Rechtsverzameling, waarop terecht veel hoop voor de Vlaamse rechts-wetenschap wordt gebouwd.

F. Van Goethem.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE BIJ HET HOF VAN BEROEP TE GENT

Voordracht van Z. Exc. de heer Botha, Ambassadeur van de Unie van Zuid Afrika, over «Apartheid»

Op 26 Februari jl. kwam Z. Exc. de heer Botha, Ambassadeur van de Unie van Zuid-Afrika, in de zaal van het Hof van Assisen te Gent, waar geen plaats onbezet gebleven was.

De spreker werd ingeleid door de Voorzitter, Mr Debra, die hem verzekerde van de sympathie waarmede de Vlamingen uiteraard zijn uiteenzetting zouden beluisteren, uiteenzetting die gewijd is aan het brandend actuele vraagstuk dat het stamverwante Zuid-Afrikaanse volk moet oplossen.

De heer Botha sprak in een zeer keurig Nederlands en met een grote overtuiging.

Hij betoogde hoe het probleem der apartheid door de Zuid-Afrikanen beschouwd wordt als dit van de zelfverdediging van de blanken tegen hun uitroeiing.

De apartheid zou de enige oplossing zijn om te voorkomen dat de Zuid-Afrikaanse blanken zelfmoord zouden plegen en ten slotte biedt de apartheid volgens de spreker een oplossing voor de zwarte bevolking zelf, die daardoor tevens moet beschermd worden.

Enerzijds leven er 2.750.000 blanken tegenover 10.000.000 zwarten. Met een normale ontwikkeling is

het te verwachten dat na 50 jaar op een bevolking van 28.000.000, de verhouding zal zijn 6.000.000 blanken tegenover 22.000.000 zwarten.

Anderzijds belichtte hij het beschavingspeil van de beide bevolkingsgroepen.

De zwarte bevolking is niet de inheemse bevolking.

In de 17de eeuw vestigden de blanken zich eerst in Zuid-Afrika, op een ogenblik dat de Bantoes op weg waren naar het Zuiden. Pas op het einde van de 18de eeuw zouden de beide bevolkingsgroepen elkander ontmoeten.

De strijd tussen de zwarten in de 18de eeuw leidde er toe dat ten Noorden van het door de blanken bevolkte gebied hele ontvolkte streken bestonden, die zouden bezet worden door de Voortrekkers na de grote trek in 1836.

Na deze historische uiteenzetting betoogt de spreker dat er geen rassengelijkheid bestaat, maar dat men eerlijk rekening moet houden met werkelijke bestaande verschillen.

De roeping of de zending van het Zuid-Afrikaanse volk wordt door hem met pathetische woorden geschilderd, een zending om in het Afrikaanse vasteland het Godsrijk uit te breiden en een nieuwe cultuur en beschaving uit te dragen.

De blanken hebben zich met de zwarten niet verenigd, maar ze hebben ze ook niet uitgeroeid.

Hij beklemtoont dat vanaf 1689 de bloedvereniging verboden werd en hoe de ongelijkheid tussen zwarten en blanken fundamenteel is voor de rechtsorde in Zuid-Afrika.

De apartheid werd zelfs aangeraden door een Commissie, in 1902 opgericht, tot studie van naturellen aangelegenheden, Commissie waarin geen enkel Zuid-Afrikaans medezeggingschap had. Zowel Herzog als Smuts voerden een politiek van apartheid.

Deze is er dus geen van een bepaalde partij, maar van het hele Zuid-Afrikaanse volk.

In feite kan de apartheid volgens spreker een oplossing brengen. Er is voldoende ruimte om in een gebied zo groot als Europa, waarin grote delen ontvolkt zijn, een plaats te geven aan rassen die zich niet mogen vermengen.

In de gebieden van de zwarten wordt gestreefd naar een bestuur van zwarten door zwarten. Er kan dus geen spraak zijn van onderdrukking. Ook in de gebieden door de blanken bewoond, dienen de zwarten afgezonderd te worden mede tot hun eigen beveiliging.

Met aandrang vraagt de spreker toch te begrijpen hoezeer het vraagstuk eigen is aan de Unie van Zuid-Afrika en niet kan beoordeeld worden op gelijke voet van de toestanden in andere landen.

Het vraagstuk is immers dubbel. Er is een nood voor de beveiliging van het zelfbehoud, er is vervolgens de verantwoordelijkheid om aan de zwarten de beschaving te brengen.

Van deze laatste mag men geen derderangs-Europeaanen trachten te maken, maar wel betere Bantoes. Het opzweepen van de zwarten ware rampzalig, waar men hun voorspiegelt dat ze alles onmiddellijk zouden kunnen nemen wat de blanken opbouwden. Alleen hun geleidelijke ontwikkeling kan aan de zwarten een beschaving brengen die overeenstemt met hun eigen aard en deze laat bewaren.

De spreker verstrekt dan gegevens over hetgeen door de Unie ondernomen wordt voor de ontwikkeling van de zwarten.

Hij geeft zeer welsprekende cijfers aan, vooral waar hij de vergelijking maakt met een staat zoals Nigeria

en meer bepaald op gebied der geneeskundige zorg en hygiëne.

Het sterftecijfer der naturellen in Zuid-Afrika blijkt lager te zijn dan in Indië.

De moeilijkheden en de ondernemingen op gebied van landbouw worden dan belicht, inspanningen voor onderricht in technische en ambachtsscholen tot en met de sociale maatregelen, die zelfs reeds zover gevorderd zijn dat een pensioenregeling ook voor de zwarten bestaat.

Op cultureel gebied zijn belangrijke resultaten bereikt, zodat de zwarten in Zuid-Afrika op gebied van geletterdheid reeds Indië vóór zijn. In Zuid-Afrika zijn boven de 10 jaar 72,4 % zwarten ongeletterd, terwijl in Indië 82,5 %.

Zwarte universiteitsstudenten nemen in aantal toe.

Spreker betoogt dat zelfs moesten de zwarten op eigen krachten dit hogere peil kunnen bereiken, de blanken toch nog het recht zouden behouden om voort te bestaan in de Unie. Zij waren er vóór de zwarten en hebben er de beschaving gebracht.

In Zuid-Afrika is, in tegenstelling met andere landen zoals Amerika, nooit spraak geweest van uitroeiing noch onderdrukking van de zwarten.

Spreker besluit dat de apartheid de enige oplossing biedt en hij roept zijn toehoorders op voor een sympathieke steun aan het werk voor het behoud van de cultuur en de godsdienst, die zijn voorouders drie eeuwen geleden van hieruit hebben meegevoerd naar Zuid-Afrika.

Na deze voordracht werd een receptie gehouden.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 Februari-1 Maart 1955)

I. STAATS- EN ADMINISTRATIEF RECHT

1. *Volksgezondheid*. — Bij K.B. van 15 December 1954 (Stbl. 31 Januari-1 Februari 1955, 471) wordt de onderhoudsprijs per dag van de in speciale instellingen verblijvende doof-stommen en blinden bepaald.

2. *Volksgezondheid*. — Het K.B. van 15 December 1954 (Stbl. 31 Januari-1 Februari 1955, 472) stelt de onderhoudsprijs per dag vast van de in speciale instellingen verblijvende behoeftige abnormale kinderen en gebrekkige verminkten.

3. *Prijzencommissie*. — Bij K.B. van 24 Januari 1955 (Stbl. 31 Januari-1 Februari 1955, 473) wordt de prijzencommissie voor een onbepaalde tijd verlengd.

4. *Volksgezondheid*. — Bij K.B. van 15 December 1954 (Stbl. 2 Februari 1955, 498) wordt de onderhoudsprijs per dag van de in de instellingen voor geesteszieken verblijvende behoeftige personen vastgesteld.

5. *Hotelwezen*. — *Toerisme*. — Het K.B. van 11 Januari 1955 (Stbl. 3 Februari 1955, 513) wijzigt het K.B. van 26 Augustus 1935 tot uitvoering van het statuut van het hotelwezen alsmede het K.B. van 26 Januari 1939 houdende oprichting van het commissariaat-generaal voor toerisme.

6. *Landbouw.* — Het K.B. van 21 Januari 1955 (Stbl. 4 Februari 1955, 530) schrijft maatregelen voor betreffende de verplichte vaccinatie van honden en de verdelging van vossen, dassen en zwervende katten.

7. *Internationale overeenkomsten.* — Bij de wet van 13 Januari 1955 (Stbl. 5 Februari 1955, 542) worden de volgende internationale akten goedgekeurd:

1) de internationale conventie betreffende de sociale politiek in de buiten het moederland gelegen gebieden, aangenomen op 11 Juli 1947 te Genève door de internationale arbeidsorganisatie;

2) de internationale conventie betreffende het recht van vereniging en de regeling van arbeidsgeschillen in de buiten het moederland gelegen gebieden, aangenomen op 11 Juli 1947 te Genève, door de internationale arbeidsorganisatie;

3) de internationale conventie betreffende de arbeidsinspectie in de buiten het moederland gelegen gebieden, aangenomen op 11 Juli 1947 te Genève door de internationale arbeidsorganisatie.

8. *Landsverdediging.* — Het M.B. van 1 Februari 1955 (Stbl. 5 Februari 1955, 559) vult het M.B. van 11 April 1952 aan, genomen tot uitvoering van het K.B. betreffende de actieve verdediging van het grondgebied tegen luchtaanvallen en de oprichting van de territoriale wacht voor luchtafweer.

9. *Landsverdediging.* — Het K.B. van 3 Februari 1955 (Stbl. 6 Februari 1955, 575) wijzigt het K.B. van 25 September 1950 tot vaststelling van het vergoedingstelsel toepasselijk op de militairen en de met militairen gelijkgestelde personen die opdrachten in het buitenland vervullen.

10. *Landbouw.* — Het M.B. van 1 Februari 1955 (Stbl. 9 Februari 1955, 609) stelt het bedrag der premien vast toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk, zekere melkderivaten voortbrengen.

11. *Financiën.* — *Openbare Fondsen.* — Het K.B. van 21 Januari 1955 (Stbl. 10 Februari 1955, 628) stelt de lijst vast der Openbare Fondsen, andere dan de door de Staat uitgegeven of gewaarborgde effecten, welke mogen aangekocht worden door de organismen bedoeld bij art. 1 van de wet van 16 Maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

12. *Openbare comptabiliteit.* — Bij K.B. van 7 Februari 1955 wordt een commissie tot hervorming van de openbare comptabiliteit ingesteld. Deze commissie wordt belast met het bevorderen, volgen en coördineren van het geheel der door de hervorming van de openbare comptabiliteit vereiste werkzaamheden.

13. *Kinderbescherming.* — *Bijzondere vergoeding aan het personeel.* — Het K.B. van 10 Januari 1955 (Stbl. 11 Februari 1955, 642) kent een bijzondere vergoeding toe aan de leden van het sectionair personeel der van de kinderbewaking afhangende rijks-observatie- en opvoedingsgestichten die houder zijn van bepaalde bijzondere getuigschriften of diploma's.

14. *Financiën.* — De wet van 7 Februari 1955 (Stbl. 13 Februari 1955, 683) stelt de begroting vast der kwade posten en terugbetalingen voor het dienstjaar 1955.

15. *Lening door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.* — Bij K.B. van 11 Februari 1955 (Stbl. 14-15 Februari 1955, 716) wordt de

N.M.B.S. gemachtigd bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas een 4 ½ % lening, nominaal groot 150 miljoen, aan te gaan.

16. *Volksgezondheid.* — Het K.B. van 10 Februari 1955 (Stbl. 16 Februari 1955, 737) verleent, onder bepaalde voorwaarden, toelagen tot het slopen van ongezonde woningen.

17. *Volksgezondheid.* — Het K.B. van 11 Februari 1955 (Stbl. 16 Februari 1955, 739) verleent verhuizingstoelagen naar aanleiding van de ontruiming van ongezonde woningen onder bepaalde voorwaarden.

18. *Registratie en domeinen.* — Het K.B. van 10 Februari 1955 (Stbl. 17 Februari 1955, 761) wijzigt het K.B. van 25 Juni 1953 betreffende de bevordering in graad en de mutaties in de buitendiensten van het Bestuur der Registratie en Domeinen.

19. *Ministerie van Justitie.* — *Begroting.* — De wet van 10 Februari 1955 (Stbl. 17 Februari 1955, 763) stelt de begroting vast van het Ministerie van Justitie voor het dienstjaar 1954.

20. *Militairen.* — *Anciënniteitsbijslag.* — De wet van 14 Februari 1955 (Stbl. 20 Februari 1955, 850) regelt de toekenning van een anciënniteitsbijslag aan de militairen van de krijgsmacht en van de rijkswacht, oorlogsinvaliden 1940-1945, en aan de door de schatkist bezoldigde bedienaars van de ere-diensten oorlogsinvaliden 1940-1945.

21. *Landbouw.* — Het K.B. van 10 Februari 1955 (Stbl. 20 Februari 1955, 851) wijzigt het K.B. van 1 Juni 1951 betreffende de inrichting van de runder-tuberculosebestrijding.

22. *IJkmerken.* — Het M.B. van 2 Februari 1955 (Stbl. 20 Februari 1955, 859) bepaalt de kenmerken van de door de ijkmeesters aangebrachte ijkmerken.

23. *Financiën.* — De wet van 7 Februari 1955 (Stbl. 23 Februari 1955, 894) stelt de begroting vast van ontvangsten en uitgaven voor orde voor het dienstjaar 1954.

24. *Gemeentekrediet van België.* — De wet van 7 Februari 1955 (Stbl. 24 Februari 1955, 926) wijzigt de wet van 17 Maart 1954 waarbij de Rijksgarantie wordt verleend voor de terugbetaling van kasgeldvoorschotten die door de N.V. van het Gemeentekrediet van België voor 1954 aan de noodlijdende gemeenten zullen worden verstrekt.

25. *Landbouw.* — Het K.B. van 1 Februari 1955 (Stbl. 24 Februari 1955, 928) schrijft maatregelen voor ter bescherming van de hopteelt.

26. *Landbouw.* — Bij K.B. van 15 Februari 1955 (Stbl. 25 Februari 1955, 946) worden maatregelen voorgeschreven betreffende de verplichte inenting van de runddieren tegen mond- en klauwzeer.

27. *Landbouw.* — Het M.B. van 15 Februari 1955 (Stbl. 25 Februari 1955, 948) schrijft maatregelen voor betreffende de uitvoer van levende planten, van producten van de bloementeel, van boomkwekerijproducten, van bollen, knollen en wortelstokken van bloemgewassen of loofplanten.

28. *Fonds voor buitenlandse handel.* — Het M.B. van 25 Februari 1955 (Stbl. 26 Februari 1955, 966) stelt het huishoudelijk reglement vast van de Commissie van het Fonds voor Buitenlandse Handel.

29. *Gemeenteontvangers. — Uitgaven.* — Het K.B. van 21 Februari 1955 (Stbl. 26 Februari 1955, 972) stelt de grondslagen vast voor de omslag van de uitgaven met betrekking tot de gewestelijke gemeenteontvangers en wijzigt het K.B. van 16 Maart 1955 tot instelling van een waarborgfonds voor het beheer van de gewestelijke gemeenteontvangers.

30. *Electriciteit.* — Het M.B. van 31 Januari 1955 (Stbl. 26 Februari 1955, 976) keurt de modellen van elektrische meters goed.

31. *Scheepvaart. — Rijnschepen en -vloten.* — Het K.B. van 26 Februari 1955 (Stbl. 27 Februari 1955, 1.006) keurt de wijzigingen aan het reglement betreffende het onderzoek van Rijnschepen en -vloten goed.

32. *Verzekeringsondernemingen en -instellingen.* — Het K.B. van 5 Januari 1955 (Stbl. 27 Februari 1955, 1.011) wijzigt het Regentsbesluit van 14 November 1947, betreffende de machtiging van de controle op de verzekeringsondernemingen en -instellingen die onder Staatscontrole vallende burgerlijke aansprakelijkheid dekken. De wijziging heeft voornamelijk betrekking op de aan te leggen geldelijke reserves.

33. *Landbouw.* — Het K.B. van 21 Februari 1955 (Stbl. 28 Februari - 1 Maart 1955, 1.039) schrijft maatregelen voor betreffende de verplichte bestrijding van de runderhypodermose.

II. ARBEIDSRECHT EN MAATSCHAPPELIJK HULPBETOON

34. *Arbeid en Sociale Voorzorg. — Wetsvoorstellen.* — Krachtens de wet van 3 Februari 1955 (Stbl. 13 Februari 1955, 689) blijven in afwijking van het bepaalde in art. 1 van de wet van 1 Juli 1893 betreffende de gevolgen van de ontbinding der kamers ten aanzien van de vroeger ingediende wetsontwerpen, bij de kamers aanhangig: het wetsvoorstel tot invoering van een burgerlijk arbeidswetboek alsmede het wetsvoorstel tot vaststelling van het statuut der handelsreizigers en -vertegenwoordigers.

35. *Arbeidsbescherming.* — Het K.B. van 14 Februari 1955 (Stbl. 16 Februari 1955, 730) wijzigt art. 840bis van het algemeen reglement op de arbeidsbescherming.

36. *Arbeidsbescherming.* — Het M.B. van 15 Februari 1955 (Stbl. 16 Februari 1955, 731) stelt de modaliteiten vast tot toepassing van art. 831, 2° lid van het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming in de ondernemingen voor goederenbehandeling in de zeehaven en machtigt deze ondernemingen gemeenschappelijke diensten en comités voor veiligheid en gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen in te richten.

37. *Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.* — Bij K.B. van 8 Februari 1955 (Stbl. 19 Februari 1955, 822) wordt, voor een gedeelte van het jaar 1954, het bedrag der werkloosheidsuitkeringen vastgesteld.

38. *Werkloosheidsuitkeringen voor havenarbeiders, enz.* — Het K.B. van 8 Februari 1955 (Stbl. 19 Februari 1955, 824) stelt voor een gedeelte van het jaar 1954 het bedrag vast der werkloosheidsuitkeringen voor de havenarbeiders der havens van Antwerpen, Gent, Brussel en Vilvoorde, voor de arbeiders van de kolenhandel van Antwerpen en omliggende en voor de scheepsherstellende der haven van Antwerpen.

39. *Binnenscheepvaart. — Maatschappelijke zekerheid.* — Het K.B. van 24 Februari 1955 (Stbl. 28 Februari - 1 Maart 1955, 1.038) wijzigt het Regentsbesluit van 31 December 1946 houdende toepassing van het Wetsbesluit van 28 December 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders op de door een wervingscontract voor de binnenscheepvaart verbonden werkgevers en werknemers.

H. Boonen.

MEDEDELINGEN

INTERNATIONAL LAW ASSOCIATION Belgisch - Luxemburgse Sectie.

Algemene Vergadering

Op Zaterdag 5 Maart hield de Belgisch-Luxemburgse Sectie van de te Londen gevestigde International Law Association, hare jaarlijkse Algemene Vergadering te Brussel, op het Paleis van Justitie.

De Voorzitter, heer Minister Albert Devèze zijnde ongesteld, werd het voorzitterschap waargenomen door de heer Stafhouder Charles Boelens, onder-voorzitter.

Eerst werd een lofrede uitgesproken ter herinnering van de heer Arthur Jaffé, die achtereenvolgens algemeen secretaris, algemeen schatbewaarder en ondervoorzitter van de Executive Council van de I. L. A. te Londen geweest is, en overleed op 27 December 1954. De afgestorvene practiseerde als Barrister at Law te Londen, hij had zich gespecialiseerd in de Studie der zaken van Brevetten en oneerlijke mededinging. Hij wijdde zijn vrije tijd volledig aan zijne taken in de I. L. A. en vervulde ze op bewonderenswaardige wijze, zoals de leden ter gelegenheid der Conferenties konden vaststellen. Heer Jaffé was de spil van de organisatie der werkzaamheden en stelde zelf het lijvig verslag over de debatten op.

De heer Cochaux, algemeen secretaris der sectie, bracht het verslag uit betreffende de bedrijvigheid in 1954. Het wordt in het bulletin van I. L. A. gepubliceerd.

De vergadering is dan overgegaan tot de benoeming van een Voorzitter in vervanging van de heer Minister Albert Devèze, die niettegenstaande alle aangewende stappen, de wens uitgedrukt heeft zijn mandaat niet te zien hernieuwen. Op voorstel van het Bureau werd de heer Staatsminister Albert Edouard Janssens, als voorzitter bij algemeen applaus verkozen.

De d.d. Voorzitter betuigde de gevoelens van dankbaarheid der leden voor de toewijding van de heer Minister Albert Devèze, aan zijn voorzitterschap dat hij sinds 1938, jaar der stichting der Belgisch-Luxemburgse Sectie, ononderbroken waarnam. Hij bracht vooral in herinnering hoe de heer Devèze op merkwaardige wijze de Conferentie te Brussel in 1948 ter gelegenheid van de vijf en zeventigste verjaardag van de I. L. A. leidde.

Daarna werd de nieuwe Voorzitter verwelkomd; de heer A. E. Janssens bedankte en legde de nadruk op de noodzakelijkheid voor de I. L. A. meer dan ooit hare medewerking te verlenen aan de taak der Verenigde Naties en het streven naar Wereldvrede.

De vergadering hoorde eindelijk, een mededeling van Meester Aronstein advocaat bij het Bereepshof te Brussel, over het statuut der Internationale Ambtenaren.

Een samenkomst met de Nederlandse Sectie van de I. L. A. in Holland, wordt voorzien.

TAALKUNDIGE KRONIJK

EEN OPSTELWOORDENBOEK IN HET VOORUITZICHT

OP BEZOEK BIJ DALSCHOT

I.

In de Galerijreeks onder de auspiciën van de «Algemene Kunstkamer» verscheen onlangs een brochure van de reeksleider Marcel Polfliet: «*Dalschot, van traditie naar avant-garde*». In dat boekje lezen wij, dat de heer Dalschot het plan heeft opgezet een Opstelwoordenboek samen te stellen «enig in zijn aard, enig taalkundig werk voor het gepaste epitheton en werkwoord». Wij hebben op interview geweest bij de schrijver, die ons bereidwillig te woord stond.

Welke beschouwingen hebben u tot het schrijven van het Opstelwoordenboek aangezet?

Vóór alles, de fijne geleding van onze taal. Vele schijnen niet te weten, dat de Nederlander de wereld ziet op zijn manier en zich daarom ook anders uitdrukt dan zijn naburen. In onze taal gebruikt men niet onverschillig het eerste het beste woord: het is een voortdurend tasten, zoeken, kiezen en schiften, met één woord, een worstelen met de taal, het uitpikken en weer loslaten van een woord, doordat het nog niet het juist-gepaste, het proefhoudend-uitgelezene is. Die kieskeurigheid kennen bijv. de Duitsers niet. Bij hen is de eerste de beste uitdrukking welkom. «De Duitse schrijver, zegt Prof. Pierson, weet niet van dat onbarmhartig afwijzen of ook voorbijgaan van talloze woorden...».

Wij, Vlamingen, bogen wel op de schoonheid van onze taal, maar we kennen ze onvoldoende. Als de hogere standen in Vlaanderen de uitzonderlijke geleding en de onmetelijke rijkdommen van onze taal kenden, zouden zij zich niet verslingeren op zoveel Franse poespas van over de grenzen. Zij zouden de natie gezonde, nationale kost geven van eigen schoon uit eigen land. Nu schamen zij zich, omdat ze weten, dat hun gevoel verstompt is voor het eigenaardige en de weelde van hun moedertaal. Zij komen dan aandraven, dat er geen vaste spelling is, dat het Nederlands maar aangewezen is op een zeer klein hoekje van de wereld en dies meer. Terwijl zij de anderen lessen geven in vaderlandsliefde, dragen zij alles bij om hun volk te denationaliseren door ontaarding en verfransing. Het Opstelwoordenboek zal er op gericht zijn liefde voor onze taal in te boezemen door het uitspreiden van haar kostelijke schatten: liefde voor de taal door de taal.

Door veel en goed lezen kan men vanzelf dat doel bereiken. Veel en goed lezen geeft ook voor de kleine verschillen onder de woorden en het eigenaardige van de wendingen. Maar niet eenieder kan de tijd vinden om veel te lezen, die nochtans geroepen is om zijn gedachten behoorlijk en duidelijk te uiten. Men kent zijn dialect, maar dat verschilt zeer dikwijls in vorm en betekenis van de geijkte landstaal. In vele gevallen is deze voor de beginnende als een vreemde taal. Hij moet dus weten welke termen het algemeen beschaafd Nederlands niet duldt en welke woord- en spreekvormen niet stroken met de erkende landstaal.

Aan de hand der ervaring, als lector en corrector, ondervond ik, dat wij nog veel te leren hebben van

de Noordnederlanders. Beter dan wij, kennen ze de specifiek Nederlandse termen; beter dan wij kunnen ze de taal aan de schakeringen van hun gedachten onderwerpen.

Hand- en woordenboeken zijn onontbeerlijk. Ik heb me vroeger aan een brochure gewaagd: «Om te leren schrijven». Ze moest als handleiding dienen voor jongeren, die hun eerste romans bij onze uitgeverijen indienden. Ik constateerde weldra, dat vingerwijzingen niet baten, als men de taal niet onder de knie heeft. Hoevelen onder hen kenden niet eens het onderscheid tussen: *het huis ingaan* en *in het huis gaan*, *een afdoend* en *een stellig bewijs*, *gereed* en *bereid zijn een dienst te bewijzen*... Men kiest een epitheton of een werkwoord zonder zich om de eigenlijke betekenis te bekommeren.

Zou een Opstelwoordenboek geen uitstekende diensten bewijzen? Ik stelde mij de vraag en meende ze bevestigend te kunnen beantwoorden, in zoverre men de gebruiker tot geen stilist wil vormen. Een eerste vereiste voor de goede stijl is duidelijkheid, en die veronderstelt keurige en juiste uitdrukkingen.

De vraag naar een Opstelwoordenboek ging trouwens ook van een uitgever uit, die mij voorstelde daaraan mijn krachten te wijden. Het voorstel beviel me, omdat ik aldus de gelegenheid vond mijn eigen taalkennis te vermeerderen en anderen dienst te bewijzen. Ik zou een eerste verzameling epitheca aanleggen, maar wilde eerst weten of dat werk niet reeds tot stand gebracht was. Ik informeerde bij de beste uitgeverijen, maar niemand kon mij een dergelijk werk aanwijzen. Ten slotte ontdekte ik toch in de Koninklijke Bibliotheek een verzameling epitheta opgesteld door Meyers en daterend uit de zeventiende eeuw. De getroffen hoofdwoorden zijn echter zo verouderd en de lijst er van zo onvolledig dat het boek practisch geen nut meer heeft. Als voorbeeld van behandeling zocht ik verder bij Fransen en Duitsers en ontdekte bij de eersten naast oude uitgaven ook een modern werkje van Alice Bar (uitgave Garnier). Na enkele maanden had ik zoveel steekkaarten bijeen, dat het mij verontrustte aan de substantieven nog gepaste werkwoorden toe te voegen. De bekoring bleef niet uit mijn plan op te geven voor de talloze moeilijkheden, die een zenuwslopend karakter gaven aan mijn arbeid. Vrienden lieten mij echter niet los en betreurden, dat zoveel arbeid geen vruchten zou opleveren. Zo bleef het Opstelwoordenboek op het getouw...

Is uw inzicht enkel epitheta en gepaste werkwoorden bij een bepaald naamwoord aan te duiden? Zijn het «Groot Nederlands Woordenboek», de grote Van Dale en «Het Juiste Woord» van Brouwers niet toe-reikend?

Het opzoeken van de voornaamste epitheta en gepaste werkwoorden is reeds een Sisyphuswerk op zich zelf, maar er komen nog veel andere dingen bij het stellen te pas. Het «Groot Nederlands Woordenboek» is voorzeker een goudmijn. Hoevelen kunnen zich de weelde veroorloven dat werk te kopen. Twee en twintig boekdelen tegen de spotprijs van zeven duizend frank! De grote Van Dale geeft wel hier en daar goed gekozen epitheta en werkwoorden, maar verwaarloost veel andere. Dat werk mist ook het suggestief karakter om nieuwe ideeën te vinden. Brouwers is meer een taalschat en doet sterk denken aan de «Deutscher Wortschatz» van Schelling (overigens door hem vermeld). Hier wordt echter verondersteld dat de gebruiker bekwaam is het woord te kiezen in de vooropgestelde reeks.

Hoe ziet u de ideale opvatting van een opstelwoordenboek in?

Het is niet mogelijk stilistiek, spraakkunst, synoniemverklaring, zinverwante woorden, epitheta, enz. en op de koop toe taalzuivering in één boek te verenigen. Een opstelwoordenboek moet m.i. op het gebruik en het misbruik van een naam- of werkwoord wijzen en bij gelegenheid aan de gegevens van de spraakkunst herinneren, zo ook aan de spelling, aan het tegengestelde van de woorden, aan alles wat bijdragen kan tot de juiste schakering der gedachten.

Kan u een voorbeeld geven van de wijze waarop het Opstelwoordenboek een naam- of werkwoord verhandelt?

Nemen wij de eerste de beste steekkaart. Hier het werkwoord VERGEN.

Vergen. (vergde, heeft gevergd). W. zw. overg. Sym. Vragen, verzoeken met sterke aandrang, (af)vorderen, eisen.

Vb. Iets onredelijks — te veel (van iemands geduld of krachten vergen.)

Vgl. eisen = vragen met objectieve overtuiging van recht.

Vergen veronderstelt objectieve overtuiging van ONRECHT... wat moeilijk te geven of toe te staan is en waarop men eigenlijk geen recht heeft.

SS. (samenst.) Afvergen.

Let op de klimmende sterkte afvergen, afvorderen, afeisen.

Afeisen = eisen met nadruk, sterker dan afvorderen.

Afvorderen = sterker dan afvergen. Niet verwarren met Invorderen = betaling eisen, innen.

(Wordt voortgezet).

Albert Blontrock.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenterecht: afl. 2 - Februari 1955.

Stedebouw. — Boekbespreking. — Benoemingen. — Tuchtstraffen.

Arbitrale Rechtspraak: n° 410 - Februari 1955.

Rechtspraak.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

Nederlands Juristenblad: afl. 10 - 5 Maart 1955.

Prof. Mr J. E. Scholtens, De bron van art. 11 Wet A. B. — Mr J. M. J. Baak, Internationale echtscheidingen in Nederland. — Dr. Benno Stokvis, Een Zuid-Afrikaans pendant van artikel 65 Veewet. — Mr. L. A. Struik, De condictio indebiti bij pacht- en huur-zaken.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: n° 4389 - 5 Maart 1955.

Mr. C. G. Polyliet, De recuperatie van gedurende de bezetting van Nederland verloren geraakte buitenlandse effecten (III, slot). — Mr. G. J. Ziedses des Plantes, Het nieuwe B. W., De Onderlinge Waarborgmaatschappij.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis: afl. 1 - 1955.

Mr. P. S. De Gruyter, Nietigheden in het strafproces en techniek der appelrechtspraak in strafzaken. — Prof. M. H. Bregstein, Eigendoms- en Risico-overgang bij C. I. F. koop.

Nederlands Tijdschrift voor Internationaal Recht: afl. 1 - Januari 1955.

J. P. A. François, De zesde zitting van de Commissie voor Internationaal Recht van de Verenigde Staten. — Willis L. M. Reese, Does domicil bear a single meaning?

Journal des Tribunaux: n° 4056 - 6 mars 1955.

Marcel La Haye et J. L. Vankerckhove, Louage de choses. — Jurisprudence.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilité: n° 1 - janvier 1955.

Roger Van Roye, Claudine Van Laere, L'arrêt Royal du 8 avril 1954 a-t-il abrogé certaines dispositions des Arrêtés Royaux relatifs à la police des chemins de fer, des tramways et des chemins de fer vicinaux?